

SPANNING

SOCIALISTEN OP CAMPAGNE

SOCIALISTEN OP CAMPAGNE

Het worden drukke tijden. In maart gemeenteraadsverkiezingen, en volgend jaar verkiezingen voor Tweede Kamer en Provinciale Staten. De Tweede Kamer-verkiezingen zouden trouwens ook dit jaar nog kunnen plaats vinden als Balkenende en Bos de rit niet uitzitten. Maar hoe het ook loopt, eerst hebben we 3 maart op het programma staan.

Deze aflevering van Spanning is vrijwel geheel gewijd aan die verkiezingen. We beginnen met een kort historisch overzicht van een aantal campagnes uit de afgelopen honderd jaar. Hoe voerden ze campagne in de tijd dat er nog geen Internet en televisie bestonden? Opvallend is dat er voor socialisten eigenlijk niet heel veel veranderd is. Een goede uitslag zou niet moeten afhangen van de dagkoersen maar van de worteling van de partij of beweging onder de bevolking.

Kevin Levie onderzoekt of we iets kunnen leren van de verrassende verkiezingsoverwinning van Obama. Hij laat zien dat ook in de campagne van Obama het directe contact met de kiezer van groot belang was. Veel politieke partijen willen de trucjes van Obama kopiëren, maar beseffen niet dat vorm en inhoud samenhangen.

Arjan Vliegenthart interviewde hoogleraar De Vries over de relatie tussen lokale en landelijke politiek. Volgens haar is de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen ook voor de Haagse politiek heel belangrijk, ondanks de deelname van veel lokale partijen. De SP is eigenlijk beide, actief in Den Haag maar met een stevige basis in de lokale politiek. De Rotterdamse lijsttrekker Leo de Kleijn is geïnterviewd door Willem Bos. De Kleijn maakt duidelijk in welk spanningsveld socialisten in de gemeenteraad opereren. De hele wereld veranderen lukt niet in een keer, maar toch is het mogelijk om lokaal kleine maar belangrijke veranderingen voor elkaar te krijgen. Dat socialisten als ze besturen geen bestuurderspartij hoeven te worden, maar ook buitenparlementaire acties kunnen en moeten blijven voeren, wordt betoogd door Bernard Gerard, gemeenteraadslid in Eindhoven. Thijs Coppus sprak met Paul Geurts en Michael van Rengs uit Horst aan de Maas waar de SP in november bij de tussentijdse verkiezingen bijna twintig procent van de stemmen behaalde. Hun geheim? Permanent campagnevoeren en dan vooral buiten de raad. Herman Beekers licht in zijn bijdrage het belang van een goede website toe. Bezoekers van een site surfen gauw verder als ze zien dat deze niet up-to-date is, dus het is heel belangrijk om deze goed bij te houden. De huidige reeks Rijke Rooie Levens is ten einde. Ronald van Raak eindigt de serie met een inspirerende figuur die nooit heeft bestaan: Prometheus, de man die het vuur van de goden stal en het voor de mensen mogelijk maakte om een beter leven te leiden. In de volgende Spanning starten we met een nieuwe reeks, waarin het beeld centraal staat.

INHOUD

- 3** SOCIALISTISCHE CAMPAGNES, TOEN EN NU
- 7** WAAROM IEDERE PARTIJ EEN CAMPAGNE ALS OBAMA WIL VOEREN EN ALLEEN DE SP HET KAN
- 10** "VEEL BURGERS HEBBEN HET IDEE DAT ZIJ MET HUN LOKALE PROBLEMEN BIJ DE SP TERECHTKUNNEN"
- 13** "NIET MET ZIJN ALLEN OP EEN ZITZAK"
- 15** NIET OPHOUDEN MET ACTIEVOEREN ALS JE IN HET COLLEGE ZIT
- 18** DE KRACHT VAN DE PERMANENTE CAMPAGNE
- 20** BOEKRECENSIE DE MENS IS NIET ALLEEN EGOÏSTISCH
- 21** WIN EEN EXTRA ZETEL MET JE WEBSITE
- 24** MARCUS BAKKER: ONVERSCHROKKEN
- 25** HET RIJKE ROOIE LEVEN
- 27** OPINIE

COLOFON

Spanning wordt uitgegeven door het Wetenschappelijk Bureau van de SP
Een abonnement kost 12 euro per jaar voor SP-leden en 25 euro voor niet-leden. De betaling gaat per incasso.
Abonnementenadministratie
Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam
T (010) 243 55 40
F (010) 243 55 67
E administratie@sp.nl
Redactieadres
Vijverhofstraat 65
2032 SC Rotterdam
T (010) 243 55 35
F (010) 243 55 66
E spanning@sp.nl
Redactie
Diederik Olders
Sjaak van der Velden
Redactieraad
Hans van Heijningen
Tiny Kox
Ronald van Raak
Arjan Vliegenthart
Basisontwerp
Thonik en BENG.biz
Vormgeving
Antoni Gracia
Robert de Klerk
Gonnie Sluijs
Chris Versteeg
Foto cover
Diederik Olders

SOCIALISTISCHE CAMPAGNES, TOEN EN NU

Tekst: Sjaak van der Velden

Nederlandse socialisten voeren al ruim een eeuw verkiezingscampagnes. De eerste keer ging dat er nog niet zo gelikt aan toe als tegenwoordig. Altijd was de inzet uiteraard om zo veel mogelijk mensen ertoe te bewegen hun stem uit te brengen op een socialist. In dit artikel zal ik een aantal verkiezingen uit dat verleden in de herinnering roepen om aan te geven dat er verschillen bestaan tussen onze campagnes en die van onze vroegere geestverwanten maar zeker ook overeenkomsten. Het begrip geestverwanten moet de lezer hier trouwens in ruime zin opvatten, want als we al die socialisten van toen en nu in één kamer zouden kunnen zetten dan zouden ze elkaar eerst heel wat uit te leggen hebben. Ook is er aandacht voor de ervaringen van vroegere socialisten in de gemeenteraad.

Foto: Ruud Zwart / Wikimedia

Standbeeld van Ferdinand Domela Nieuwenhuis (1931) door Johan Polet, Nassauplein Amsterdam

De eerste socialist die in de Tweede Kamer werd gekozen, was Ferdinand Domela Nieuwenhuis. De gewezen dominee ontpopte zich binnen de socialistische beweging tot een echte volksheld die in Friesland de bijnaam Us Ferlosser (Onze verlosser) kreeg. In 1887 werd hij door de Friesche Volkspartij naar voren geschoven als hun kandidaat in het district Schoterland. In die tijd was het nog zo dat niet alle volwassenen stemrecht hadden. Vrouwen al helemaal niet en van de mannen alleen diegenen die blijk gaven te beschikken over algemene tekenen van welstand. Niet alleen mochten niet alle volwassenen naar de stembus, maar ook kende Nederland in die tijd nog een districtenstelsel zoals we dat nu

nog kennen in bijvoorbeeld de Verenigde Staten. Dat betekende dat de verkiezingen plaatsvonden in regionale districten. Het land was verdeeld in 100 districten die elk een afgevaardigde naar de Tweede Kamer stuurden. Domela Nieuwenhuis versloeg uiteindelijk een liberaal en kwam in de Kamer, maar wat ons hier vooral interesseert is hoe er campagne werd gevoerd. Belangrijk was de persoon van Ferdinand Domela Nieuwenhuis die door een onterechte veroordeling tot langdurige gevangenisstraf voor veel mensen een soort martelaar was geworden. Ook belangrijk was echter de activiteit die socialisten al tijdens ontpleoieden. Ingezonden brieven in dagbladen, propaganda in het eigen blad, verspreiding van speciale verkiezingscouranten, maar bijvoorbeeld ook propagandatochten op de fiets. Alles werd gedaan door de strevers naar een nieuwe sociale orde om hun ideeën te verspreiden. De geschiedschrijver van de Friese arbeidersbeweging Johan Frieswijk beschreef het in zijn *Socialisme in Friesland 1880-1900* als volgt: "Avond aan avond gingen de socialistiese propagandisten nu op pad om de kandidatuur van Domela aan te prijzen. Een kiesrechtman als Geert van der Zwaag liep zich het vuur uit de sloffen. Avond aan avond was hij op pad, sprak in kleine rokerige zaaltjes en liep 's avonds laat of in de nacht terug naar Gorredijk om de volgende ochtend weer op tijd in zijn slagerij te staan."

DEELNAME AAN HET BESTUUR

Het vertrek van Domela Nieuwenhuis uit de sociaal-democratische beweging en zijn overgang naar het anarchisme betekende niet de ondergang van de sociaal-democratie. Integendeel. De sociaal-democraten wonnen in het hele land aan invloed, ze steunden acties van onderop, waren nauw verbonden met de vakbeweging en hielpen mensen heel direct via hun Bureaus voor Sociale Adviezen. Ook begaven ze zich steeds meer op het terrein van deelname aan verkiezingen voor parlement en gemeenteraden. Wat nog niet echt veranderde was de manier van campagnevoeren. Dat ging nog steeds op dezelfde manier: schriftelijke propaganda en een eindeloze reeks openbare bijeenkomsten om de twijfelende kiezer over de streep te trekken. Wat ook meer en meer toenam was het gebruik van beeldmateriaal, prenten, aanplakbiljetten en andere vormen van propaganda waarbij het gesproken of geschreven woord minder van belang was.

In 1897 werd Jan Schaper voor de SDAP in de gemeenteraad van Groningen gekozen. Als medeoprichter van de Sociaal-Democratische Arbeiders Partij was hij een overtuigd voorstander van deelname aan verkiezingen. De mannen van de SDAP hadden immers de partij van Domela verlaten omdat zij er zeker van waren in vertegenwoordigende organen veel voor de arbeiders te kunnen betekenen. Was het niet door het veranderen van het beleid dan toch in ieder geval door het gebruik van parlement of gemeenteraad als podium om de socialistische beginselen te verspreiden. Dat laatste lukt in eerste instantie beter dan het tweede want de socialisten kregen heel wat weerstand te verduren. Wendde een aantal Kamerleden zijn hoofd af toen Domela Nieuwenhuis voor het eerste vergaderruimte betrad, op lokaal niveau was de weerstand niet kleiner. Schaper ondervond dat ook. In

het *Gedenboek ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij in Nederland* stond het als volgt beschreven: “Dat in dien tijd de sociaal-demokraat in een gemeenteraad geen benijdenswaardig baantje had, blijkt wel uit het overzicht van zijn werkzaamheden gedurende het eerste jaar van zijn lidmaatschap, dat Schaper in het Arbeidersjaarboekje van 1899 gaf. ‘De meeste mijner voorstellen en amendementen werden verworpen, geen enkele onverkort aangenomen’, zo getuigt hij. Op welk een konservatisme hij stuitte, kan men hieruit afleiden, dat bijv. zijn voorstel om een plan tot uitgifte van gemeentegrond in erfpacht te ontwerpen, verworpen werd met 20 tegen 8 stemmen, en zelfs zijn voorstel tot invoering van bepalingen op de arbeidsvoorwaarden in bestekken van gemeentewerken hetzelfde lot met 24 tegen 3 stemmen deelde.”

Het werken in een vertegenwoordigend bleek echt een zaak van de lange adem te zijn. Als het niet lukte om het beleid om te buigen dan bleek het toch een goede zaak dat socialistische Kamer of Raad aanwezig waren om zo hun verhaal te kunnen vertellen. Daarom hielden de socialistische het vol, want dat laatste lukte in ieder geval al was het maar doordat de socialistische bijdrage aan het debat in de krant verscheen. Op sommige plaatsen bleek het ook mogelijk om deel te nemen aan het plaatselijke bestuur en een wethouder te leveren. In 1891 kwam voor het eerst een socialist in het gemeentebestuur: Willem Vrijburg werd wethouder te Opsterland. Deelname aan het bestuur hield echter wel in dat er compromissen moesten worden gesloten. Dat zat uiteraard niemand echt lekker, maar was onvermijdelijk. Het doen van concessies hield echter ook een risico in. De eigen standpunten verwaterden soms en met het doel om mee te kunnen besturen werden wel eens compromissen gesloten die gingen tegen alles waar de sociaal-democratie altijd voor had gestaan. Het bekendste voorbeeld hiervan is dat de socialistische partijen in vrijwel alle landen stemden voor de oorlogsbegrotingen toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak. Ook in ons land was dat het geval toen fractievoorzitter Troelstra in de Tweede Kamer verklaarde dat het nationale belang nu de nationale verschillen moest overstemmen. Dit loslaten van de internationale solidariteit en het antimilitarisme was het eindpunt van een ontwikkeling. Er werden steeds meer standpunten prijsgegeven of op de lange baan geschoven. Een kleine groep was hier zo ontevreden over dat zij zich van de SDAP afsplitsten en voor zichzelf begonnen. Al in 1909 richtten zij een nieuwe partij op die zich principiëler opstelde dan de SDAP deed. Later ontwikkelde deze nieuwe partij zich tot de communistische partij (CPN). De CPN handhaafde weliswaar de oude socialistische standpunten, maar bleef altijd in de marge opereren. Dat laatste was onder andere een gevolg van de fixatie van communisten op de Sovjet-Unie waar geestverwanten aan de macht kwamen, maar die macht gruwelijk misbruikten.

DE OUDE SP

CPN'ers en SDAP'ers voerden in het vervolg campagne op vrijwel identieke wijze. Ook niet-socialistische partijen waren toen nog op die methode aangewezen, maar die voerden geen acties zoals de 'roden' in al hun schakerin-

gen wel deden. In het boek van Ron Blom over *De oude Socialistische Partij van Harm Kolthek* staat beschreven hoe die SP eigenlijk nauwelijks campagne voerde. Ze moest het vooral hebben van de contacten met de vakbeweging en de rol die SP'ers tijdens stakingen speelden. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1919 behaalde de SP twee zetels in Den Bosch. Blom schrijft daarover: “De Bossche afdeling bleef ondanks het succes bij de verkiezingen vrij klein. De contributie-inkomsten waren niet hoog. Propagandistische activiteiten bleven beperkt tot een enkele openbare bijeenkomst, voorafgaand aan de verkiezingen.(...) Geen dagblad was bereid een advertentie of berichtje op te nemen. Er waren problemen met de vergunning en geen enkele drukkerij wilde pamfletten drukken. ‘Inderhaast werden er uit kranten wat groote letters geknipt en die werden samengevoegd tot een aankondiging. Zóó werd er ‘n reclamebord gemaakt en daarmee werd Donderdag door Den Bosch gelopen’, schreef de Bossche correspondent in *Recht voor Allen*.” Uiteraard kwamen de SP'ers niet in aanmerking voor een wethouderszetel, maar ze weerden zich in de raad wel geducht. Bijvoorbeeld toen de kwestie aan de orde kwam van een salarisverhoging voor de burgemeester, maar ook bij de debatten over de bezoldiging van politieagenten, marktmeesters en lantaarnopstekers. Na enkele jaren was de rol van de SP uitgespeeld ondanks haar worteling in een deel van de bevolking. De doorbraak naar een groter publiek dan de sigarenmakers en actieve vakbondsleden bleef namelijk uit.

RADIO EN TELEVISIE

Er kwamen steeds meer nieuwe middelen bij die ook socialistische konden gebruiken. Het gebruik van kleuren-druk en foto's werd goedkoper en daardoor toegankelijker, maar het vernieuwendste was de oprichting in 1925 van een radio-omroep, de VARA. Die gaf de mogelijkheid om een breder publiek te bereiken dan met artikelen in de eigen pers. Ook trokken de SDAP-propagandisten het land in met een eigen bus.

In feite veranderde er niet veel in de verkiezingspropaganda tot de komst van de televisie. In 1951 zond de VARA haar eerste televisieprogramma uit en dat was het begin van een nog bredere verspreiding van het eigen gedachtegoed. De communistische verkiezingspropaganda moest het in die jaren overigens nog steeds hebben van het verspreiden van folders en ander gedrukt materiaal, en natuurlijk het dagelijks werken in buurt en bedrijf. Bij de opvolger van de SDAP, de PvdA, was van dat laatste steeds minder sprake. Die baseerde zich als onderdeel van het establishment vanaf de jaren vijftig vrijwel uitsluitend op de propaganda in de media. De terugkeer naar de oude socialistische aanpak kwam van de 'nieuwe' SP toen die in 1974 voor het eerst deelnam aan verkiezingen.

SP-DEELNAME 1974

In 1973 nam de landelijke leiding het besluit om mee te doen aan de gemeenteraadsverkiezingen van mei 1974. De afdeling Oss zag hier als enige niets in, maar liet zich al snel overtuigen. In de woorden van de leiding: "Wij moeten zo veel mogelijk gebruik maken van de speelruimte die het kapitalistisch systeem ons biedt om propaganda te maken voor het socialisme. Vanaf de gemeenteraadtribune kunnen we voor een groot publiek ons standpunt duidelijk maken op vele gebieden van het maatschappelijk leven." Oss was snel overtuigd en ging aan de slag. Kees Slager vat in zijn *Het geheim van Oss Een geschiedenis van de SP* de campagne die Oss voerde kort samen: "De verkiezingscampagne bestaat vooral uit praten met de collega-arbeiders in de fabriek en met de wijkbewoners tijdens de colportage(...)In een pamflet dat begin mei in alle wijken wordt verspreid wordt opgeroepen op de SP te stemmen, 'want op die lijst staan mensen die allemaal keihard hebben gewerkt en dat nog doen en zullen blijven doen. Via hen kunnen we onze problemen ook in de gemeenteraad aan de orde stellen."

Voor de SP was deelname nieuws. Ook beschouwden de leden het als niet zo heel belangrijk. Een aanwijzing voor het belang dat aan de verkiezingsdeelname werd gehecht is het feit dat De Tribune in drie afleveringen slechts 16 procent van de ruimte aan de verkiezingen wijdde. In de mei aflevering werd het doel van deelname nog eens samengevat: "De SP wekt geen valse illusies. Het zijn echt niet de gemeenteraadzetels die de doorslag geven, maar de massabeweging onder de mensen zelf. Van die massabeweging in de genoemde gemeenteraden een verlengstuk zijn. Ze zal juist in de raadszaal de stem van de gewone mensen laten horen. En de raadszaal gebruiken als tribune voor het socialisme". De genoemde gemeenten waren: Groningen, Enschede, Utrecht, Leiden, Den Haag, Vlaardingen, Wageningen, Nijmegen, Oss, Nuland, Eindhoven en Heerlen. Het resultaat was voor de SP niet overweldigend want in slechts twee plaatsen kwam ze in de raad. In Nijmegen met 2 (van de 39) en in Oss met 3 (van de 27) zetels, terwijl het in Wageningen en Vlaardingen slechts een fractie scheelde of ook daar was een SP'er in de raad gekomen.

Vanaf dat moment waren er wel gemeenteraadsleden van de SP in Nederland. Aan de werkwijze van de partij veranderde nog niet veel, want men zat er toch vooral met het doel om te laten zien dat het hele systeem

ondemocratisch was. Dat is in de loop der jaren aanzienlijk veranderd. Met honderden raadsleden en enkele tientallen wethouders trachten SP'ers hun idealen ook praktisch vorm te geven. Inmiddels voert de SP nog steeds op de oude manier campagne met kranten, flyers en huis aan huisbezoeken. Aan dit repertoire zijn radio- en televisiespotjes toegevoegd en sinds enkele jaren ook de viral movies. De basis van de hele campagne blijft echter het werken in de afdelingen en buurten.

EEN EEUW VAN ACTIVITEITEN

Als we de socialistische campagnes van de afgelopen honderd jaar overzien, dan is er een constante factor. Socialistena hebben het werken in gemeenteraden, Provinciale Staten, de Tweede Kamer en andere vertegenwoordigende organen nooit als een doel op zich gezien. Het lag voor hen in het verlengde van de strijd voor een andere, een socialistische maatschappij en was daaraan ondergeschikt. In de vroegste periode was men eigenlijk ervan overtuigd dat het zinloos was om te proberen dingen via 'het parlement' te veranderen. Later brak het inzicht door dat het mogelijk is om in ieder geval kleine verbeteringen voor elkaar te krijgen.

De grote valkuil waar de hoofdstroming van de sociaal-democratische beweging in viel is dat de partij enkel en alleen nog maar gericht raakte op de verkiezingen. Om het contact met de bevolking niet helemaal kwijt te raken ging men binnen de PvdA over op een uit de marketing overgenomen strategie, het canvassen. In wijken willekeurig aanbellen om een praatje te maken, een folder of een rode roos aan te bieden in de hoop mensen over te halen PvdA te kiezen. Dat het begrip uit de marketing komt zegt misschien al genoeg; de kiezer wordt gezien als een klant die moet worden binnengehaald. Het contact blijft zo beperkt tot deze sporadische bezoeken.

Socialisten, die immers een betere maatschappij nastreven met meer macht voor de gewone man en vrouw zullen nooit kunnen berusten in het af en toe aankloppen bij mensen. Het werk in de buurten, bedrijven en op andere plaatsen waar mensen zijn is de enige socialistische manier van werken, of zoals we dat binnen de SP zeggen: geen fractie zonder actie.

WAAROM IEDERE PARTIJ EEN CAMPAGNE ALS OBAMA WIL VOEREN... EN ALLEEN DE SP HET KAN

Tekst: Kevin Levie / twitter: @KevinLevie

Op 16 januari 2007 kondigde Barack Obama, een betrekkelijk onervaren lid van de Amerikaanse Senaat, via een video op YouTube aan dat hij overwoog campagne te gaan voeren voor het presidentschap. Obama en zijn nieuw gevormde team geloofden toen nog geen moment dat ze daadwerkelijk konden winnen. Toch werd Obama precies twee jaar later geïnaugureerd als president van de VS. De oorzaak? Een unieke kandidaat, met een unieke campagne, in een uniek politiek tijdsgezicht.

Obama als relatieve buitenstaander sloot na acht jaar Bush naadloos aan bij de behoefte van de Amerikanen. Hij stond voor een noodzaak tot verandering, een alternatief voor het Washingtonse politieke circuit, en *Change We Can Believe In*. Campagneleider David Plouffe beschrijft in zijn

boek *The Audacity to Win*¹ dat Obama het vooral van de voorverkiezingen in staten als Iowa zou moeten hebben en dat daarom werd gewerkt aan het opzetten van een campagne van onderop. Obama's verleden als opbouwwerker in Chicago droeg eraan bij dat de campagnestaf

geloofde in de kansen op succes van een campagne die vooral één-op-één-contact met stemmers en het bouwen van een beweging centraal stelde. Via Internet kregen mensen de mogelijkheid zich in alle vijftig staten zelf lokaal te organiseren. Vooral ook jongeren en mensen die normaal weinig politiek actief waren, droegen bij aan de campagne in hun buurt en stad.

Vanaf het eerste begin vormde Internet één van de belangrijkste pijlers van de campagne. Er werd een sterk nieuw media-team gevormd, met ex-werknemers van bedrijven als

Google en Facebook. Uiteindelijk zou de campagne van Obama een e-maillijst van 13 miljoen mensen verzamelen, die in de laatste drie maanden voor de verkiezingen ruim tachtig berichten over de campagne kregen. Miljoenen sms'jes werden verstuurd over belangrijke gebeurtenissen in de campagne: de keuze voor Joe Biden als running mate werd bijvoorbeeld allereerst via sms bekendgemaakt. Op Facebook telt Obama inmiddels 7 miljoen fans, en op Twitter 3 miljoen volgers. De database van sympathisanten en kiezers werd gestructureerd bijgehouden en gebruikt voor analyse en resultaatmetingen: hoeveel mensen die op een bepaalde bijeenkomst waren hebben vervolgens gedoneerd, meegeholpen, gestemd in de voorverkiezingen?²

De campagne-organisatie produceerde ruim 2000 eigen video's – vaak met een uiterst persoonlijke en ontroerende boodschap – en op Internet verschenen nog eens ruim 100.000 video's waarin mensen hun steun uitspraken voor Obama. De eigen campagnesite MyBarackObama.com werd een centraal punt waar vrijwilligers zich konden organiseren, zich bij groepen van gelijkgestemden of mensen uit hun buurt konden aansluiten, en hun eigen donatie- of belcampagne konden organiseren. Via Internet werd een duidelijk oplopend overzicht van campagne-activiteiten geboden waaraan mensen mee konden doen: van doneren en mensen telefonisch benaderen, tot deur-aan-deur in gesprek gaan met mensen. De Obama-campagne haalde liefst 665 miljoen euro aan donaties op, waarvan 500 miljoen via Internet – vooral dankzij wervende persoonlijke e-mails.

DE EUROPESE IMITATORS

Een dergelijke dynamiek in een verkiezingscampagne – online en offline – wil iedere politicus wel. Door heel Europa vragen politieke partijen zich op dit moment af: wat kunnen wij leren van Obama? Hoe kunnen wij een soortgelijke enthousiaste gemeenschap organiseren rond onze idealen en activiteiten, en hoe kunnen we op dezelfde manier de mogelijkheden van Internet daarbij inzetten? Dit jaar zijn er bijvoorbeeld parlementsverkiezingen in Engeland. *The Observer* voorspelt dat de verkiezingen 'gewonnen zullen

worden met blogs en tweets': de Conservatieven hebben MyConservatives.com opgezet naar voorbeeld van MyBarackObama, en Labour heeft op haar website een programma waarmee mensen – geholpen door een belscript op het scherm – twijfelende stemmers kunnen bellen. De Noorse sociaaldemocraten gebruikten al eerder MittArbeiderparti.no om hun huis-aan-huis-activiteiten te organiseren. In Nederland lijken veel politieke partijen nog niet zo ver, maar werd met name in de Europese verkiezingscampagne veel getwitterd en nodigde Jan-Peter Balkenende enkele van zijn 190.000 vrienden op Hyves uit in het Torentje.

Zo dreigt het unieke momentum van de campagne van Obama gereduceerd te worden tot een aantal technische snuffjes, die naar believen kunnen worden ingezet om extra stemmers en activisten te winnen. Wat veel Europese politici zich niet lijken te realiseren, is dat de wijze van campagnevoeren niet losstaat van de boodschap. De belofte van vernieuwing en verandering van Obama leverde een ongekend enthousiasme op om mee te werken aan zijn campagne. Het is echter niet aannemelijk dat mensen hetzelfde enthousiasme aan de dag zullen leggen voor zo'n 'grassroots'-campagne van de PvdA of het CDA. 'Verantwoordelijkheid nemen' en 'moeilijke keuzes uitleggen' is niet bepaald hetzelfde als *hope* en *change*. Het treurigste voorbeeld van een dergelijke discrepantie tussen inhoud en medium was wellicht de podcast van minister Donner enkele jaren geleden – op Internet uitgeroepen tot het beste slaapmiddel dat zonder recept verkrijgbaar is. Veel pogingen van de gevestigde partijen om de Obama-campagne te imiteren en zich bezig te houden met sociale media zijn eerder een wanhopige poging om hun legitimiteit terug te krijgen en het contact met de bevolking opnieuw op te bouwen, dan een logische versterking van hun boodschap.

De SP is één van de weinige partijen in het Nederlandse politieke landschap – wellicht samen met GroenLinks en D66 – voor wie haar boodschap wél een logische aansluiting kan vinden bij een nieuwe campagedynamiek die zich deels via Internet afspeelt. Wij

hebben daar de afgelopen jaren ook al enig succes mee geboekt: we waren lange tijd de meest geroemde politieke website; onze 'viral movies', zoals helpjanff.nl, werden door 1,7 miljoen Nederlanders bekeken; en in 2006 werd Jan Marijnissen uitgeroepen tot beste politieke weblogger. Veel van onze initiatieven zijn door de jaren heen door andere politieke partijen geïmiteerd.

Niet alleen de boodschap van de SP, maar ook de werkwijze van onze partij sluit logisch aan bij een bottom-up-campagne zoals Obama die voerde. Sinds enkele jaren is de PvdA in Nederland begonnen met 'canvassen', hetgeen zij presenteren als het overnemen van de campagnewerkwijze van Obama. Maar de SP 'canvast' al sinds 1972 en noemt het gewoon 'langs de deuren gaan'. Wij hebben als enige politieke partij een traditie om de buurt in te gaan, naar mensen te luisteren, mensen bewust te maken en vertrouwen te geven in de mogelijkheid tot verandering, en samen met mensen aan de slag te gaan. Activiteiten op Internet die erop gericht zijn om mensen te mobiliseren en te activeren, zouden een logisch verlengstuk kunnen zijn van die werkwijze op straat. Dat vereist wel dat we ons realiseren dat Internet geen klassiek éénrichtings-massamedium is om slechts onze eigen boodschap te verspreiden, maar een medium kan zijn om daadwerkelijk de mening van mensen te horen en mensen te organiseren.

DE TOEKOMST VAN DE DEMOCRATIE

"Mensen communiceren via snelle korte boodschapjes. (...) [Z]onder enig 'wij-gevoel' wordt ons bestaan leeg. Met virtuele ontmoetingen is die leegte niet te vullen; integendeel, afstanden worden juist vergroot." Dat zei Koningin Beatrix op 25 december, in haar jaarlijkse kersttoespraak. Op Internet viel hoon haar ten deel. Snapte Beatrix niet dat Internet en sociale media juist leidden tot meer contact? Tot het opfrissen van oude contacten en het contact houden met familie in het buitenland, maar ook tot nieuwe uitwisselingen met mensen die je anders nooit zou tegenkomen – soms vluchtig, maar soms ook heel intensief? De oprichter van Hyves, met negen miljoen leden de grote sociale netwerk-

site van Nederland, bood Beatrix een account aan. De koningin maakte in haar toespraak wel degelijk een legitiem punt over doorgeslagen individualisme en de noodzaak van gemeenschapsgevoel en solidariteit. Maar van Internet had ze toch weinig begrepen, was de consensus.

Technologie leidt tot nieuwe mogelijkheden voor contact tussen mensen, en ook tot verandering in de inhoud van onze onderlinge communicatie. De politiek en de democratie in Nederland zijn daarvan niet uitgezonderd: integendeel. Technologie zal leiden tot fundamentele veranderingen in de manier waarop mensen zich organiseren en betrokken zijn bij de samenleving – al weet nog niemand hoe die verandering precies eruit gaat zien en verschilt men van mening over het tempo waarin deze zich zal voltrekken. Dat nog niet iedereen via Internet politiek actief en betrokken is heeft steeds minder te maken met onbekendheid met Internet, en steeds meer met de mechanismen die ook in de echte wereld een rol spelen: tijdgebrek, onverschilligheid, wantrouwen, het idee dat politici ‘toch wel doen wat ze zelf willen’. De SP heeft een traditie om op straat die mechanismen te doorbreken en kan ook een rol spelen om ze op Internet te doorbreken.

LEREN VAN OBAMA

In Amerika komt nu steeds meer kritiek op Obama. Niet alleen vanwege zijn inhoudelijke koers, maar ook omdat hij de sociale beweging die zijn campagne aan het worden was onvoldoende gebruikt als basis om fundamentele verandering in het land door te voeren. De Democratische partij heeft weliswaar met *Organizing for America* geprobeerd mensen te stimuleren zich actief in te zetten voor een beter zorgstelsel; maar van werkelijk de macht en de middelen bij de bevolking leggen is te weinig sprake. “Ik dacht altijd al dat het idee van Obama als kampioen van de basis een mythe was (...) maar ik dacht dat het een nuttige mythe was, omdat mensen erdoor zouden doorkrijgen hoe ze zich samen konden inzetten om zaken te veranderen”, schrijft Internetdemocratie-expert Micah Sifry. Maar toen Obama was gekozen, bleken de vrijwilligers niet meer nodig: “Campagneleider Plouffe was uiteindelijk

meer geïnteresseerd in het bouwen van een kiezersbestand, dan in het bouwen aan collectieve actie van onderop.”

De Amerikaanse politieke situatie is onvergelijkbaar met de Nederlandse. De Nederlandse politiek kent geen polarisatie tussen twee grote partijen, en kent in veel mindere mate een cyclus waarbij iedere vier jaar grote groepen mensen zich korte tijd inzetten voor één kandidaat of doel. Desondanks kunnen we inspiratie ontleen aan veel zaken die Obama in zijn campagne opzette. Daarbij moeten we zijn Internet-snufjes niet klakkeloos kopiëren: al was het maar omdat de technische mogelijkheden die zorgden dat Obama in 2008 won, in 2010 alweer verouderd zijn. De SP is één van de weinige partijen die – in en buiten verkiezingstijd – daadwerkelijk gelooft in het organiseren van mensen aan de basis. Daar gaan we de komende tijd mee door – online en offline.

1. David Plouffe, *The Audacity to Win: The Inside Story and Lessons of Barack Obama's Historic Victory*, Viking Adult 2009

2. De rapporten *Online Tactics for Success* www.rivernetwork.org/resource-library/online-tactics-and-success en *Learning from Obama* www.epolitics.com/learning-from-obama gaan op dergelijke zaken in meer detail in.

In deze gedrukte versie zijn allerlei links naar interessant achtergrondmateriaal op het internet weggelaten. Het artikel verschijnt ook op www.sp.nl/nieuws/spanning, waar deze links wel zijn opgenomen.

TIPS VOOR DE RAADSVKIEZINGEN

E-mail: We verzamelen door alle acties die we voeren veel contactgegevens van mensen die sympathiek tegenover de SP staan. Van die gegevens maken we nog te weinig gebruik. We gaan daarom in deze verkiezingscampagne werken aan het uitbreiden van één overzichtelijk contactenbestand van uiteindelijk honderdduizenden mensen, die we regelmatig en op een prettige, persoonlijke wijze op de hoogte houden van onze activiteiten. Dat bestand komt ook voor afdelingen beschikbaar, ter vervanging van alle losse nieuwsbrieven die we nu versturen.

Meedoen via Internet: We stellen iedereen – via de landelijke site en de afdelingssites – in de raads campagne in staat een bijdrage te leveren aan onze campagne. Dat kan door vragen te stellen over de lokale standpunten; vrienden te wijzen op de ideeën van de SP; folders of posters te bestellen; zich op te geven als vrijwilliger; of financieel bij te dragen. In de loop van het jaar gaan we die mogelijkheden nog verder uitbreiden.

Video: Obama maakte ruim 1800 video's in zijn verkiezingscampagne – en dat gaan wij niet evenaren. Desondanks wordt de SP van alle partijen op YouTube het beste bezocht; zo werd ons 65 blijft 65-filmpje 180.000 keer bekeken. Ook lokaal kun je – zeker in de grote steden – veel doen met video om je activiteiten en standpunten uit te leggen. Zorg dan wel dat de video's levendig zijn: niet een saaie monoloog van de lijsttrekker, maar een reportage die vooral je kiezers (of vrijwilligers) centraal stelt.

Sociale media: Veel afdelingen zijn al – net als de landelijke partij – aan het experimenteren met Hyves, Facebook of Twitter. Let ook – juist – met die media op hoe je je boodschap brengt en de SP goed presenteert. En: reageer goed en snel op vragen of ideeën – of ze nu via telefoon, e-mail of sociale media komen.

Internet is meer dan techniek: Veel mensen hebben de neiging te denken dat Internet iets ‘technisch’ is wat vooral aan whizzkids overgelaten moet worden. Het tegendeel is waar: Internet is communicatie en verdient daarom de volle aandacht van je bestuur en campagneteam. Afdelingen hebben inmiddels scholing en instructies gehad over hoe je Internet als campagnemedium in de raadsverkiezingen goed kunt gebruiken. Elders in deze SPanning vind je meer tips over hoe je met je website een extra raadszetel kunt winnen.

CATHERINE DE VRIES:

“VEEL BURGERS HEBBEN HET IDEE DAT ZIJ MET HUN LOKALE PROBLEMEN BIJ DE SP TERECHTKUNNEN”

Tekst: Arjan Vliegthart

Landelijke trends spelen een rol in de aankomende gemeenteraadsverkiezingen, maar ook partijen met lokale issues kunnen heel succesvol zijn. Volgens Catherine de Vries, politicoloog aan de Universiteit van Amsterdam, hebben veel gevestigde landelijke partijen het lastig met lokale partijen omdat deze zich richten op lokale problemen. Alleen door lokaal geworteld te zijn kunnen partijen daar een effectief antwoord op vinden. Daar heeft de SP met haar lokaal activistische goede kaarten voor in handen, waarbij een goede uitslag in maart de kansen op regeeringsdeelname ook vergroot.

In hoeverre gaan de gemeenteraadsverkiezingen nu daadwerkelijk over problemen die in gemeenten spelen? Of zijn zij meer een afspiegeling van landelijke trends en discussies?

“Dat is een lastige vraag, die niet zonder meer eenduidig te beantwoorden is. Maar er is wel een aantal lijnen te ontwaren. Allereerst zien we dat de campagnes voor gemeenteraadsverkiezingen vooral nationaal gevoerd worden. Je ziet dat nationale partijleiders erg in de

belangstelling staan. Ook zie je dat landelijke vraagstukken van invloed zijn op de uitslag; hoe populair is de regering? Welke oppositiepartijen doen het goed? Je ziet in ieder geval dat landelijke trends ook in de lokale uitslagen terugkomen.

Maar dat is dan wel de ene kant van het verhaal. Want tegelijkertijd zie je ook de opkomst van lokale partijen. Die zijn electoraal de afgelopen tijd steeds sterker geworden. Er is nog niet zo heel veel onderzoek naar gedaan, maar ik denk dat dit deels te maken heeft met een algemene ontevredenheid met de gevestigde politiek. Je ziet ook op nationaal niveau nieuwe partijen opkomen.

Tegelijkertijd hebben de grote partijen de neiging om de campagne te nationaliseren. Zij zetten nationale thema's in het centrum van de belangstelling. Daardoor kan er ook op lokaal niveau een vacuüm ontstaan, thema's die lokaal spelen worden door de gevestigde partijen onvoldoende

opgepikt. Dat geeft aan lokale initiatieven ruimte om zich te profileren en bij gemeenteraadsverkiezingen succesvol te zijn.

Deze laatste trend is voor een gedeelte ook het gevolg van het feit dat van de meeste grote partijen de partijorganisatie is veranderd. Lokale afdelingen zijn de afgelopen jaren minder belangrijk geworden, terwijl zij vroeger een prominente rol speelden. Dat maakt het onderscheidend vermogen van de afdelingen ook kleiner en zij kunnen landelijke trends lastiger keren of versterken.”

Welke ontwikkelingen zie je op dit moment in Nederland en wat zijn de gevolgen voor de komende verkiezingen?

“Nationaal hebben we het laatste decennium de opkomst van nieuwe politieke onderwerpen gezien. Vooral het immigratie- en integratievraagstuk is steeds meer in het centrum van de politieke belangstelling komen te staan. Onderzoek laat zien dat kiezers dit onderwerp in 1994 al belangrijk vonden, maar dat het pas sinds het begin van dit millennium effectief door grote politieke partijen is gepolitiseerd.

Daarnaast zien we de afgelopen jaren ook de opkomst van een nieuw soort politicus, die ik voor het gemak een ‘politieke ondernemer’ wil noemen. Verdonk en Wilders zijn daar typische voorbeelden van. Zij zijn het vaak die deze nieuwe issues oppakken en ermee aan de haal gaan.

Deze trends zien we ook, zij het met een vertaalslag, terug op het lokale niveau. Mensen die proberen om zonder gevestigde partijen en tegen de gevestigde orde in politiek te bedrijven. De thema’s waarop ze dat doen, verschillen per gemeente, maar het valt op dat hun politieke programma vaak met ruimtelijke ordening te maken heeft. Dat speelt in gemeenten enorm; vragen als hoe richten we onze stad of ons dorp in? Welke ruimte is er voor burgers om daaraan mee vorm te geven? Of zijn het vooral de lokale bestuurders die zonder burgers besluiten nemen, over hun hoofden heen? Daar speelt dan vaak een anti-elite-gevoel bij. Veel mensen hebben het idee dat lokale bestuurders niet naar burgers luisteren en hun eigen plan trekken.

Tenslotte zie je ook dat bij veel lokale partijen, vooral de ‘leefbaren’ onderwerpen als criminaliteit en *law and order* een belangrijke rol spelen. Dat is eigenlijk ook een vertaling van het onderwerp zoals dat landelijk speelt. De afgelopen jaren hebben we gezien dat het onderwerp ook door bijvoorbeeld Verdonk is opgepakt en tijdelijk met succes te gelde is gemaakt.”

Hoe kunnen landelijke partijen een effectief antwoord formuleren op zulke lokale bewegingen?

“Op zichzelf is de opkomst van dergelijke lokale partijen niet per definitie negatief. Het geeft aan dat onze democratie werkt. Immers, als mensen zich niet vertegenwoordigd voelen door bestaande partijen, dan is het goed dat er nieuwe partijen opkomen.

Tegelijkertijd speelt daarbij dat landelijke partijen het soms lastig vinden om een antwoord te vinden op lokale partijen omdat deze partijen vooral actief zijn op onderwerpen waarop landelijke partijen geen duidelijk standpunt ingenomen hebben. Het is aan deze partijen om actief naar deze thema’s op zoek te gaan en met burgers samen oplossingen te bedenken. Je ziet vaak dat lokaal beleid veel

pragmatischer is. Het blijkt vaak maatwerk te zijn waar heel strikte stellingnamen, die je vooral landelijk ziet, niet direct werken. Succesvolle lokale afdelingen kunnen met deze spanningen omgaan en zijn binnen de marges van wat maakbaar is succesvol. En wat ergens ook wel geruststellend is: succesvolle lokale initiatieven, ook door gevestigde partijen, worden wel degelijk door de kiezer erkend en beloond.”

Hoe staat de SP in dat krachtenveld?

“De SP heeft, veel meer dan andere nationale partijen, een lokale basis en zou het dus minder moeilijk moeten hebben om effectief met de trends die ik zojuist noemde, om te gaan. De partij is breder dan Den Haag en daar komt ook bij dat veel burgers nog het idee hebben dat zij met hun lokale problemen bij de SP terecht kunnen.

Tegelijkertijd zie je ook dat de SP steeds meer een gevestigde partij is geworden, in ieder geval in de opinie van de burger. Voor de SP zou het de uitdaging moeten zijn om daarmee om te gaan. Dat kan in de praktijk heel lastig zijn. De uitdaging zit erin om een partij te zijn die serieus wordt genomen en haar verantwoordelijkheid neemt. Een grote partij moet mee willen regeren, wil ze bestaansrecht hebben. Niet alleen goede plannen ontwikkelen, maar zelf ook aan de bestuurlijke knoppen willen zitten, zonder je lokale worteling te verliezen.

In dat opzicht zijn de gemeenteraadsverkiezingen een opmaat voor de landelijke verkiezingen die uiterlijk in 2011 plaats zullen vinden. De uitkomst van de gemeenteraadsverkiezingen zal de toon zetten voor de landelijke. De uitslag in maart is een graadmeter voor de landelijke trend. Dat geldt ook voor bestuurlijke verantwoordelijkheid. Als de SP erin slaagt om – nog meer dan het nu het geval is – op lokaal niveau mee te doen in het bestuur, zijn de kansen op deelname in de volgende regering ook groter. Wat dat betreft kan de SP zich volgens mij nog een jaar bekwamen op het bestuurlijke werk om volgend jaar ook in de publieke opinie klaar te zijn voor regeringsdeelname.”

Dr. Catherine de Vries is universitair docent Politicologie aan de Universiteit van Amsterdam. Haar onderzoek naar stemgedrag, publieke opinie, politieke partijen en Europese politiek is verschenen in gerenommeerde politicologische tijdschriften als *Electoral Studies*, *Party Politics* en *European Union Politics*. Momenteel onderzoekt De Vries met een beurs van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek de invloed van mediaberichtgeving en partijstandpunten over Europese integratie op de keuzes van kiezers in nationale verkiezingen in vijf West-Europese landen.

LEO DE KLEIJN, LIJSTTREKKER IN ROTTERDAM

“NIET MET ZIJN ALLEN OP EEN ZITZAK”

Tekst: Willem Bos

Leo de Kleijn is de SP-lijsttrekker in Rotterdam. In augustus werd hij gekozen tot Rotterdams politicus van het jaar. Volgens de jury – onder voorzitterschap van oud-Kamervoorzitter Frans Weisglas – is De Kleijn een scherpe debater, weet hij zijn opvattingen goed te vertolken, kent hij zijn dossiers en is hij een echte volksvertegenwoordiger. We praten met Leo over de vraag hoe het is om in de gemeenteraad te functioneren. Wat zijn de beperkingen, wat kun je bereiken en hoe moet je het aanpakken?

Wat kun je in de gemeenteraad, heb je er echt invloed, kun je wat bereiken?

Leo: “Ik was daar voor ik eraan begon – ook vanuit mijn achtergrond in allerlei actiebewegingen – tamelijk sceptisch over. Ik heb nooit het idee gehad dat je in de gemeenteraad veel kan bereiken zonder dat er vanuit de rest van de samenleving druk wordt uitgeoefend. En nu, na drie en een half jaar in de Raad, ben ik daar nog veel kritischer over. De mogelijkheden om iets te veranderen zijn heel klein.

Dat geldt voor een partij als de SP, die met 3 zetels in de oppositie zit, maar eigenlijk geldt het ook voor partijen als de PvdA of Leefbaar Rotterdam. Ook als ze in het college zitten. In de eerste plaats heb je ermee te maken dat er gewoon een heleboel dingen vastliggen. Van de vier miljard euro die Rotterdam te besteden heeft is er maar een fractie (misschien drie of vierhonderd miljoen) die niet al bij voorbaat vastligt. Je kunt niet besluiten om de straatlantarens niet meer te laten branden of de straten niet meer te vegen of de 15.000 ambtenaren niet meer te betalen. Ten tweede is er ook een groot dempend effect van het beleidsapparaat. Als een politicus iets wil – ook als het een wethouder is – staat morgen in de krant dat de wethouder iets besloten heeft, maar dat betekent nog niet dat het ook meteen gebeurt. En in een heleboel gevallen is het een jaar later nog niet gebeurd en soms is iedereen het dan al weer vergeten. In andere gevallen mogen de gemeenteraad en de Rotterdammers twee of drie keer klappen voor dezelfde actie van het gemeentebestuur.

Daar komt bij dat er de afgelopen twintig, dertig jaar een heleboel bevoegdheden en mogelijkheden van de gemeenten zijn verdwenen. In de jaren '80 had de gemeente nog 30.000 ambtenaren, tegen 15.000 op dit moment. Nu gaat het natuurlijk niet om het aantal ambtenaren, maar er was toen een gemeentelijk havenbedrijf, er waren gemeentelijke ziekenhuizen, een afvalbedrijf enzovoort. Dat is allemaal geprivatiseerd en verzelfstandigd. De gemeente gaat gewoon over veel minder.

Daar komt ook nog eens bij dat de andere partijen in de Raad het op hoofdlijnen eigenlijk voor een heel groot deel met elkaar eens zijn. Voor

de bühne worden de verschillen uitvergroot, maar over de hoofdlijnen zijn ze het gewoon eens. Dat bleek bijvoorbeeld bij de discussie over de ‘Stadsvisie 2030’ waarin de grote lijnen voor de toekomst werden uitgezet. Dat is een typisch neoliberaal verhaal geworden waarin meer ruimte voor het bedrijfsleven en versterking van de marktwerking centraal staan. Dan blijkt dat men van GroenLinks tot de VVD het daarover eens is. Ik heb er veel tijd en energie in gestoken om daar een stevig verhaal tegenover te zetten. Daar komt dan als reactie op: ‘Interessant, zo kan je er ook tegenaan kijken’, en vervolgens gaat men over tot de orde van de dag. De enige discussie die er aan de hand van die stadsvisie is gevoerd is over de vraag of er wel of geen villa's gebouwd moesten worden in één van de groene stukken van Alexanderpolder, het Ommoordse Veld. Over de rest is men het met uitzondering van de drie SP-raadsleden gewoon eens.”

ROL IN POLITIEK DEBAT

“Maar”, gaat Leo verder, “dat betekent niet dat het allemaal zinloos is, want er zit ook een ander kant aan. Je kunt vanuit de gemeenteraad wel degelijk helpen de marges te verbreden en je kan een rol spelen in het versterken van bewegingen.

Als gemeenteraadslid speel je bijna automatisch een rol in het politieke debat. Als er ergens in de stad iets aan de hand is, dan ben je daar snel bij betrokken en kun je een geluid laten horen. Acties in wijken, pogingen om het beleid te veranderen, dat gebeurt wel en je kunt daar een rol in spelen. Ik heb dat de afgelopen tijd vooral gezien bij grote slooprojecten waartegen mensen in verzet kwamen. En ook bij het openbaar vervoer. Er is in Rotterdam flink actiegevoerd voor gratis openbaar vervoer voor ouderen en dan zie je dat de marges opgerekt kunnen worden. Daar kun je als gemeenteraadslid een rol in spelen. De keren dat wij als SP-fractie de afgelopen jaren echt iets bereikt hebben, ging het altijd samen met acties in de wijk. Dan zat soms de hele publieke tribune vol met mensen met spandoeken. Maar het grote probleem in de huidige situatie is natuurlijk dat het eerder uitzondering dan regel is dat mensen in de wijk in

staat zijn een vuist te maken.

Veel hangt ook af van het functioneren van de SP-afdeling. De Rotterdamse SP-afdeling kiest er duidelijk voor om een actiep partij te zijn. Maar we moeten wel realistisch zijn. We hebben 1700 SP-leden in de stad, maar slecht een beperkt deel daarvan is actief. Je hebt dus niet alleen te maken met de zwakte van de organisatie in de wijken, maar ook met de beperkingen van de SP zelf.”

“Als al die 1700 mensen echt actief waren zouden we al een hele stap verder zijn”, voegt hij daar lachend een toe, “maar zo werkt dat natuurlijk niet. De mogelijkheden van de SP worden namelijk ook sterk bepaald door de vraag of er maatschappelijke actie is, dan worden mensen actief en komen er mensen bij. Dat zag je bij de museumplein-acties in 2004, dat zag je ook bij de campagne tegen de Europese grondwet. Dan groeit de politieke belangstelling en zien de mensen weer perspectief. Dan hebben ze het gevoel dat het iets uitmaakt als zij meedoen. Mensen zijn niet inactief uit lamlendigheid, maar omdat ze het gevoel hebben dat de tijd die ze erin steken niet echt iets uitmaakt, dat het onvoldoende oplevert.”

DENKEN VANUIT BELANGEN

Jij bent niet de politiek in gegaan om politicus te worden. Je hebt een verleden in de actiebeweging. Je bent actief geweest in het Nederlands Sociaal Forum en bij Grenzeloos. Is dat een voor- of een nadeel?

Leo: “Ik ben inderdaad niet jaren geleden politiek actief geworden om politicus te worden, maar omdat ik dingen wilde veranderen, omdat ik idealen heb. Zo ben ik in de actiewereld actief geworden en ook bij de SP. Dat ik in de gemeenteraad terecht ben gekomen is betrekkelijk toevallig. Ik zie mezelf ook niet als een ‘politicus’ in de gebruikelijke zin van het woord, maar als iemand die verbonden is of zich verbonden voelt met sociale bewegingen. In de gemeenteraad wil ik proberen die bewegingen een stem te geven, voor die belangen op te komen.

Een dergelijke achtergrond is naar mijn idee een enorm voordeel. Je hebt een politiek kader van waaruit je werkt en je staat in een bepaalde traditie. Bij het beoordelen van maatschappelijke en politieke

Foto: Ferdi's World / flickr

ontwikkelingen heb ik altijd geleerd om te denken in termen van belangen.

De politiek in Nederland pretendeert heel breed dat het gaat om 'het algemeen belang'. Terwijl dat algemeen belang natuurlijk niet bestaat. Er bestaan belangentegenstellingen in de maatschappij, om te beginnen tussen kapitaal en arbeid, maar er zijn ook andere tegenstrijdige belangen. Daar moet je een keuze in maken. Politieke is keuzes maken, partij kiezen. Dus moet je analyseren waar verschillende belangen zitten en hoe die doorwerken. Dat je gewend ben om op die manier naar de zaken te kijken, is een groot voordeel. Een ander punt is dat ik vanuit mijn achtergrond gewend ben aan een vorm van collectief functioneren, een traditie van gezamenlijke analyse en discussie. Het is heel belangrijk om dat vast te houden als je in de gemeenteraad zit. Het helpt om een blik te houden die breder is dan het gedoe in de Raad en je ook te blijven verdiepen en discussiëren over algemene zaken, over de crisis, over internationale ontwikkelingen. Dat helpt ook uitstekend om het belang van de gemeenteraad een beetje te relativeren en zaken in een breder perspectief te plaatsen."

DE ZUIGENDE WERKING

Heeft het functioneren in de gemeenteraad niet een grote zuigende

werking – word je niet helemaal in beslag genomen door alles wat er op je afkomt?

Leo: "Dat is zeker een probleem. Vooral als je zoals wij maar een fractie van 3 mensen hebt, dan krijg je hele grote stapels papier die je door moet werken, over heel veel onderwerpen. Allemaal onderwerpen waarvan je verondersteld wordt er iets over te zeggen. Die druk is er. Je kunt daar ook niet onderuit, je moet er vooral bewust mee bezig zijn. Je kunt niet zeggen: 'ik lees daar helemaal niks van en hou me alleen bezig met punten waar maatschappelijke beweging over is.' Je bent toch gekozen om je met allerlei onderwerpen bezig te houden. Je moet opkomen voor die zaken die de mensen belangrijk vinden, ook al heb je er persoonlijk weinig mee. Een van de onderwerpen waarvan blijkt dat de mensen zich er het meeste druk over maken is het parkeerbeleid. Ik heb zelf geen auto, zelfs geen rijbewijs, en ik had me daar nog nooit druk over gemaakt of in verdiept, maar als je in de Raad zit, dan word je erop aangesproken. Zo ben ik ook bij een actie op dat vlak betrokken geraakt. Je moet je er dan mee bezighouden, het is namelijk een onderdeel van de realiteit van de mensen die jij vertegenwoordigt.

Ik kan heel goed begrijpen dat ook linkse en activistisch ingestelde

mensen zich helemaal in een gemeenteraad kunnen verliezen, er helemaal door opgeslokt worden. Je moet daar heel bewust mee bezig zijn. Er zijn een hoop dingen waar je je in moet verdiepen en ideeën over moet ontwikkelen en uitdragen, maar daarnaast zijn er ook heel veel dingen die voorbij komen die je ook echt voorbij moet laten gaan. Dat is wel iets dat je moet leren. En dat doe je niet alleen. Dat doe je binnen de SP-afdeling.

Er is natuurlijk ook een hele grote druk om je aan te passen aan de rest van de Raad, om je een beetje te conformeren. Direct na de verkiezingen begon dat al. Toen was er een weekend in Bergen aan Zee voor de hele gemeenteraad. Ik zie me daar nog zitten met een PvdA'er, een leefbare of een VVD'er op een zitzak spelletjes doen in het kader van de teambuilding. Maar je bent als gemeenteraad natuurlijk helemaal geen team. Uiteraard moet je als mensen een beetje fatsoenlijk met elkaar om gaan, ook in de Raad, maar je zit daar als vertegenwoordiger van verschillende partijen, je vertegenwoordigt verschillende belangen. Je zit daar om politieke strijd te leveren. Een team moet je vormen met je politieke partij, met je achterban, niet met je tegenstanders."

NIET OPHOUDEN MET ACTIEVOEREN ALS JE IN HET COLLEGE ZIT

Tekst: Bernard Gerard Foto's SP-Eindhoven

Waarom moet je niet ophouden met actievoeren als je in het college zit? Het antwoord in een notendop: omdat het in de SP zo hoort, omdat het in je belang als afdelingsbestuur is, en omdat het geen wezenlijk verschil uitmaakt of je in het college zit of niet.

WAAROM ELKE SP-AFDELING AAN BUITENPARLEMENTAIRE WERK MOET DOEN

Een belangrijke vorm van buitenparlementair werk is ervoor zorgen dat mensen betrokken worden bij landelijke onderwerpen. Elke SP'er maakt deel uit van een landelijke politieke partij met landelijke standpunten. De SP-afdelingen worden door de bevolking van hun gemeenten ook op het landelijke beeld afgerekend. Het beeld dat mensen van ons hebben bepaalt je ook in de afdeling. De AOW-discussie bijvoorbeeld staat niet op de gemeentelijke politieke agenda – en is daarmee zeker op gemeentelijk niveau buitenparlementair – maar je moet hem toch voeren. Dat heeft de afdeling Eindhoven (de auteur is SP-gemeenteraadslid in Eindhoven - red.) dan ook met veel inzet gedaan. We hebben aan veel van dit soort acties meegedaan: 'De zorg geen markt', de Meldweek Jeugdzorg van onze Provinciale Statenfractie, en ga zo maar door.

Accepteer dat sommige landelijke acties in jouw plaats niet werken. Eindhoven is landelijk beroemd om de manier, waarop de SP-wethouder de Wmo ingevoerd heeft. Het is een beetje moeilijk om dan aan de actie tegen de afbraak van de thuiszorg mee te doen. We hebben wel geprobeerd om in plaats daarvan een onderzoek onder het personeel te doen, maar dat liep niet. Omdat je niet aan alle landelijke acties mee kunt doen, is het handig als je als afdeling een eigen 'actieportefeuille' hebt. De afdeling Eindhoven heeft zowat altijd wel ideeën klaar liggen.

VARIATIE IS ESSENTIEEL

Het is belangrijk om zowel in onderwerpkeuze als in aanbiedingsvorm niet eentonig te zijn. De wereld is groot en er staat steeds maar een klein deel van op de actuele gemeentelijke agenda. De interessesfeer van mensen en organisaties reikt van cultuur tot duurzaamheid, van sport tot bejaarden, van de derde wereld tot het vliegveld, van wijkvernieuwing tot zout strooien. De aanbiedingsvorm reikt van de website tot het pamflet,

SP-fractielid in Eindhoven Bernard Gerard

van twitteren tot visueel opvallende demonstraties, van tv tot persoonlijk contact (overigens nog steeds de beste contactvorm).

Onze afdeling probeert die verscheidenheid te tonen. We voeren klassiek actie met een site en handtekeningen tegen de ongecontroleerde groei van ons regionale vliegveld, maar we hadden ook een visueel sterke actie met Duploblokjes voor gratis busvervoer voor 65-plussers. Een actie die we wonnen. We hebben meegedemonstreerd in een voorstad tegen het slopen van een bos in de Dommelvallei. Met Krista van Velzen en de lokale antimilitaristische organisatie hebben we gepost voor de Rabobank tegen de verkoop van korvetten aan Indonesië. De sloop van goedkope bejaardenwoningen in de Mascagnistraat hebben we omgezet gekregen in renovatie met klassiek buurtcomité-werk. Op andere momenten staan we bij de fabriekspoort met Solidair-kranten.

BETERE STANDPUNTEN

Buitenparlementair bezig zijn leidt bijna altijd tot nieuwe en tot betere standpunten in de parlementaire praktijk. De wisselwerking is zeer vruchtbaar. Daarom heeft onze

afdeling het systematische buurtwerk weer teruggezet op de agenda van de afdeling. Onlangs nog, en dat terwijl we zelf in het college zitten en de PvdA-wethouder er niet altijd blij mee is. Het buurtwerk stond al op de agenda van de afdeling, maar niet krachtig en systematisch genoeg.

Pas geleden heeft onze afdeling een buurtonderzoek gedaan naar de verkoop van betaalbare huurwoningen in een jaren 60-wijk. Die verkoop liep niet en leidde tot, soms langdurige, leegstand. De afdeling is zeer terughoudend over dit soort verkoop van huurwoningen, en de bewoners baalden van de leegstand. Daarom zette 80 procent van de bewoners een handtekening onder de eisen dat de verkoop voor twee jaar opgeschort moest worden, en dat leegstaande woningen weer verhuurd moesten worden. Daarmee is dit breedgedragen onderwerp nu eindelijk weer op de politieke agenda gekomen. We hebben deze strijd trouwens nog niet gewonnen.

En dan is er de 'bijvangst' tijdens onderzoek; je hoort bijvoorbeeld verhalen over de slechte communicatie tussen de bewoners en de woningbouwvereniging. Dat het overleg bij voorkeur plaatsvindt met de koepels van huurdersverenigingen en niet met de huurdersverenigingen zelf. Als je alleen maar naar het participatie-verhaal van de wethouder in de Raad luistert, heb je goede kans dat je dat ontgaat.

Een ander voorbeeld is ons onderzoek naar de wereld van de straattaxi. We hadden geen zin om ons in deze onbekende wereld voor de gek te laten houden. Daarom zijn we zelf begonnen met interviews met taxichauffeurs. Dat is zeer informatief en mensen zijn meer geneigd naar je te luisteren als je met de betrokkenen zelf hebt gesproken.

Ook is het belangrijk om goed en intelligent te communiceren met bewoners en de fractie om mensen vast te houden. Daarmee kun je als afdeling waardevolle medewerkers aantrekken. Saaiheid is de dood in de pot voor een vrijwilligersorganisatie en domheid jaagt goede mensen weg. Hoe meer je als afdeling doet en hoe beter je het aanpakt, hoe groter de kans dat je een plek kunt vinden voor je nieuwe medewerkers en hoe groter de kans dat ze zich aangesproken voelen en blijven. Betrokkenheid, verscheidenheid en uitdaging zijn voor een vrijwilligersorganisatie als de onze zo iets als primaire arbeidsvoorwaarden.

IN FORM BLIJVEN

De bovengenoemde algemene redenen gelden ook als je in het gemeentebestuur zit. Bovendien zit je niet eeuwig in het college. Het CDA in Weerselo handhaafde zich decennia met Albanese verkiezingscijfers, maar dat is een uitzondering. De lokale politiek is een tamelijk onbestendige omgeving en de kans op een breuk is ongeveer even groot als de kans op een echtscheiding. Een slimme meid is op haar toekomst voorbereid en een slimme afdeling ook. Voor je het weet zit je weer in de oppositie en dan moet je niet vergeten zijn hoe actievoeren ook al weer moest. Je moet in vorm blijven.

Dat wij van plan waren om ook buitenparlementair actief te blijven, heeft in de coalitiebesprekingen trouwens geen

De AOW-discussie staat niet op de gemeentelijke politieke agenda, maar je moet hem toch voeren

rol gespeeld. Er zijn ons in deze geen eisen gesteld, dus ook niet dat we moesten stoppen met actievoeren. Men weet wel dat buitenparlementair werk bij de SP hoort. Wel wordt van ons (terecht) verwacht, dat wij onze overeengekomen verplichtingen nakomen. In hoofdlijnen bleek dat niet echt moeilijk, omdat we er een goede overeenkomst uitgeslept hebben. Verder verwacht men van ons (zonder dat dat met zoveel woorden gezegd is) bij 'vrije' zaken enig politiek verstand in de uitvoering.

Collegedeelname is geen harmonisch huwelijk. Het is voortdurend duwen en trekken tussen collegeleden en collegepartijen om je naar voren te ellebogen. Dat heet profileren. Dat is een alledaagse tak van sport. Zolang je niet al te opvallend op wethouder Hekking van Juinen gaat lijken, is het aanvaardbaar en zelfs je plicht. Een sappige actie is dan nooit weg. Een coalitieprogramma zoals ons Program van Samenwerking heeft niet het eeuwige leven. Het huidige Eindhovense Program is geschreven in 2006. De toestand in de wereld eind 2009 was toen nog ondenkbaar. Er staat weinig in over duurzaamheid en niets over de kredietcrisis. Op alle gebieden, waarop het Program van Samenwerking niets zegt, is het binnen zekere grenzen vrij worstelen.

De SP heeft bijvoorbeeld de stoot gegeven tot een conferentie over de invoering van het *Cradle to cradle* (afvalloos produceren) in de gemeentelijke politiek, evenals tot de uitbreiding van de energieneutrale ambities voor het lokale bedrijfsleven, en de basis gelegd onder de uitvoering van die conferentie. Dat is een duidelijk voorbeeld van politieke agendering. In een industriële voorhoederegio als Zuidoost-Brabant is dat van groot belang.

Ook binnen de afspraken kan het wringen. In het Program van Samenwerking is het vliegveld tot een open

Duploblokjes: SP-ouderen in actie voor gratis openbaar vervoer

kwestie verklaard. Toen het Program geschreven werd, zag het er naar uit dat er in de komende vier jaar niet veel zou gebeuren. Naderhand pakte dat heel anders uit. De SP is organisatorisch de drijvende kracht in een samenwerkingsverband met milieugroepen en omwonenden om de groei van het vliegveld binnen de perken te houden. De verantwoordelijke wethouder is van de PvdA en binnen die partij is de uitbreiding sterk omstreden.

JE EIGEN WETHOUDER UIT DE WIND HOUDEN OF LANCEREN

De verhouding met de eigen wethouder kan problemen geven, maar ook kansen. We wilden bijvoorbeeld meer aandacht voor het gebrekkige functioneren van de reïntegratiebedrijven en voor onaangekondigde huisbezoeken bij onschuldige uitkeringsgerechtigden. Onze wethouder, die daarover ging, had daar geen probleem mee. Het kwam goed uit dat hij dan sterker stond tegenover de Sociale Dienst, toen nog een staat in de staat. We zijn gaan posten bij de kerstpakkettenuitreiking van het reïntegratiebedrijf Pluspunt en op de pauzeplek van een ander bedrijf, en we zijn uitkeringsgerechtigden gaan opzoeken bij de Voedselbank. Uiteindelijk leidde dat ertoe dat de onaangekondigde huisbezoeken afgeschaft zijn (behalve als er uit andere bron een serieuze verdenking was), en dat de gemeente een groter deel van de reïntegratieactiviteiten in eigen beheer ging doen.

Met acties kun je ook een wethouder van een andere partij afremmen of zelfs ondersteunen – vergeet niet: soms doen ze het goed. Onze PvdA-wethouder van duurzaamheid lijkt het goed te doen zo lang het niet over het vliegveld gaat.

HOUD DE AFDELING NIET VAN ACTIE AF

Als je bestuurt, kan het zo zijn dat de coalitiegenoten verwachten dat de SP-wethouder de afdeling wel in toom zal houden. Bij ons heeft zich die situatie voor zover ik weet niet voorgedaan. Misschien verwachtte men enerzijds niet dat het zou helpen, anderzijds bleek dat de fractie zelf redelijk in staat was om zich in toom te houden. In dit soort situaties speelt ook vertrouwen (of het ontbreken daarvan) een rol.

Waarop moet je omgekeerd letten als je mogelijk je eigen college voor de voeten loopt? Het is niet echt logisch om actie te voeren voor een eis die de hele gemeentebegroting op zijn kop zet. De begroting een beetje oprekken of ergens een potje zoeken, kan soms wel. Zo heeft onze afdeling het bibliotheekfiliaal in de wijk Achtse Barrier open weten te houden. Dat vonden de buurtbewoners fijn en dat viel nog net te betalen.

Wij achtervolgen de PvdA-wethouder van Wonen en Ruimte hardnekkig met eigen onderzoek in wijken. Daar moet ze maar tegenkunnem als het onderzoek oprecht is en kwalitatief goed. We hebben zeer onlangs nog goed onderzoek gedaan naar huisjesmelkerij in de wijk De Bennekel in Zuid-Eindhoven, met als bijvangst dat er mogelijk hennepgeld wordt witgewassen. Daar moet het college maar wat mee doen. Dat is hun taak. Onze taak is om het zo aan te bieden dat er wat mee gedaan kan worden.

PRAAT!

Als er reden toe is, praat met de wethouder of met de coalitiepartners. Dat wil niet per definitie zeggen dat je hun standpunt over moet nemen, maar je kunt het wel aanhoren en kijken waar de grenzen liggen. En, je weet maar nooit, misschien hebben ze ergens wel gelijk. Onze fractie heeft coalitieberaad gehad over het vliegveld, en vervolgens toch de actie georganiseerd.

Kijk of een actie in stappen kan, of dat er een (al dan niet voorlopig) compromis mogelijk is.

De SP steunt in zijn algemeenheid bijvoorbeeld het parkeerbeleid van de PvdA-wethouder, maar heeft een ander standpunt over een onderdeel daarvan, het belanghebbenden-parkeren in woonwijken. Met dat standpunt zijn we in verschillende wijken actief geweest en dat viel goed. Het algemene beleid zit onze specifieke wens niet in de weg, maar er is voor die specifieke wens nu te weinig steun. We hebben dat naar de volgende periode geschoven en gaan vrolijk door met op dat punt onze mening te verkondigen.

Goed besturen en buitenparlementair werk bijten elkaar niet – als je er verstandig mee omgaat maakt het deelname aan het college alleen maar succesvoller.

DE KRACHT VAN DE PERMANENTE CAMPAGNE

Tekst: Thijs Coppus Foto's: SP-Horst

Op 18 november vonden in 6 gemeenten vervroegde gemeenteraadsverkiezingen plaats. De SP deed in vijf gemeenten mee. In Zuidplas en Venlo, waar de SP voor het eerst meedeed, kregen we vaste voet aan de grond en kwamen we met respectievelijk 1 en 2 zetels in de gemeenteraad. In Oldambt, Venray en Horst aan de Maas, versterkte de SP haar positie. In Horst aan de Maas behaalde de SP 19,3 procent van de stemmen. Uitschieter was het dorp Grubbenvorst waar de SP 35 procent van de stemmen haalde. Zo'n uitschieter wil iedereen wel. Wat verklaart deze goede score? "De permanente campagne is het belangrijkste."

De gemeente Horst aan de Maas ontstond in 2001 na een fusie van de gemeenten Broekhuizen, Grubbenvorst en Horst. Per 1 januari 2010 zijn de gemeente Sevenum en een deel van de gemeente Meerlo-Wanssum bij Horst aan de Maas gevoegd. De nieuwe gemeente Horst aan de Maas zal dan 40.000 inwoners tellen en uit 16 dorpen bestaan. Het is een plattelandsgemeente met kleine dorpen, veel landbouw en een grote groep buitenlandse werknemers. Twintig jaar geleden kwam de SP voor het eerst in de gemeenteraad van de toenmalige gemeente Horst. Door een actieve basis, de combinatie van actie en fractie en een gezonde werklust is de SP uitgegroeid tot een factor van betekenis. SP-actievoerder

Paul Geurts en SP-lijsttrekker Michael van Rengs geven hun visie op het succes in Horst aan de Maas.

Zijn jullie tevreden over de uitslag?

Michael van Rengs: "Zeker. In vergelijking met 2006 hebben we 2 procent gewonnen. In de oude gemeente Horst aan de Maas hadden we weliswaar 25 procent van de stemmen, maar als je deze uitslag uitsmeert over de nieuwe gemeente, dan kom je uit op 17 procent. De vijf zetels die we hadden, hebben we in de nieuwe gemeente behouden. Daarnaast hebben we voet aan de grond gekregen in een aantal plaatsen waar we nog nooit hebben meegedaan. In een aantal dorpen werden we zelfs meteen de tweede

partij. Uiteraard was het mooi geweest als we een extra zetel hadden gewonnen, maar dat zat er helaas niet in."

Hebben jullie in de hele gemeente goed gescoord?

Paul Geurts: "Over het algemeen wel. Toch valt aan de uitslag af te lezen waar we actief zijn geweest en waar we zaken hebben laten liggen. In de plaats Horst hadden we in 2006 30 procent van de stemmen, hier hebben we bij de afgelopen verkiezingen ongeveer 7 procent van de stemmen verloren. De SP is de afgelopen jaren minder in Horst actief geweest, dit heeft blijkbaar meteen gevolgen voor het aantal stemmen. In Grubbenvorst daarentegen, waar de SP, samen met kritische inwoners, de motor achter het verzet tegen megastallen is, is de SP veruit de grootste geworden. We hebben gemerkt dat niet de verkiezingscampagne, maar de permanente campagne het belangrijkste is. De mensen hier verwachten dat ze de SP het hele jaar door tegenkomen, dat misstanden binnen en buiten de raad aan de kaak worden gesteld en dat er

Paul Geurts

Michael van Rengs

waar nodig flink actie wordt gevoerd. Daar waar dit gebeurt, hebben we aanhang gewonnen, daar waar we dit te weinig hebben gedaan, hebben we stemmen verloren.”

Je hebt het over de permanente campagne, wat bedoel je hier precies mee?

Paul Geurts: “We vinden dat we voortdurend actief moeten zijn om op deze manier de afdeling zowel politiek als organisatorisch te versterken. Dat doe je vooral buiten de gemeenteraad. We voeren in Grubbenvorst actie voor behoud van de kleine boerenbedrijven en tegen het volbouwen van het buitengebied. Dit is een politieke strijd. Maar tegelijkertijd denken we ook na over de manier waarop we met de acties in Grubbenvorst meer sympathisanten kunnen krijgen, meer mensen in kunnen schrijven als lid en meer leden actief kunnen krijgen. Zonder sterke organisatie kun je immers politiek niet veel betekenen.”

Hoe heeft die permanente campagne er in Grubbenvorst uitgezien?

Michael van Rengs: “Nadat duidelijk werd dat er plannen waren voor de bouw van een stal voor 35.000 varkens en 1,2 miljoen kippen in Grubbenvorst, heeft de SP het actiecomité Behoud de Parel opgericht. We hebben een bijeenkomst gehouden waar 400 mensen op afkwamen en zijn daarnaast meteen gaan zoeken naar verbreding en hebben onder andere de plaatselijke huisarts hierbij betrokken. Nadat er voldoende mensen uit Grubbenvorst bij Behoud de Parel zaten, is de actiegroep zelfstandig – los van de SP – als vereniging verder gegaan. Alleen Paul is op de voorgrond actief gebleven.”

Paul Geurts: “Als Behoud de Parel bleven we nauw contact houden met de SP. Maar we hebben ook contacten gelegd met andere partijen. We hebben altijd bewust ingezet op verbreding. Niemand kan ons verwijten dat we alleen maar met de SP spreken. Maar toch weet het hele dorp dat de SP aan de wieg heeft gestaan van Behoud de Parel. Felle oppositie in de raad en lokaal activisme heeft de SP uiteindelijk 35 procent van de stemmen in Grubbenvorst opgeleverd.”

Hoe zijn de voorbereidingen voor de verkiezingscampagne gegaan?

Michael van Rengs: “We zijn al vroeg, ongeveer tien maanden voor de verkiezingen, begonnen met het voorbereiden van de campagne. Onze kerngroep werd, aangevuld met een aantal leden, het campagneteam dat acties zou gaan bedenken en uitvoeren. De afdelingsvoorzitter was vanaf dat moment de campagneleider en ik was degene die verantwoordelijk was voor de publiciteit en de politieke koers. Nauw contact onderhouden en elkaar regelmatig spreken was hierbij van levensbelang. De afdeling heeft een netwerk van verspreiders, hier hebben we weer veel plezier van gehad. Doordat we regelmatig de Zo-krant hebben verspreid, was het contact met de verspreiders goed en hadden we geen plekken waar we onverwacht geen verspreiders hadden. We hebben de voorbereidingen van de campagne vooral gebruikt om de afdeling eens goed tegen het licht te houden en waar nodig te versterken. De kerngroep is nieuw leven in geblazen, de leden zijn nog eens benaderd met de vraag of ze iets wilden betekenen in de campagne.

Door samen aan de slag te gaan werd iedereen steeds enthousiaster.”

Hoeveel mensen waren actief tijdens jullie campagne?

Michael van Rengs: “Ongeveer 50, inclusief alle verspreiders. Ongeveer 20 mensen waren actief bij het voorbereiden en uitvoeren van acties. We hebben 130 leden, dus 40 procent van onze leden is op een of andere manier actief geweest in de campagne.”

Hebben jullie nog spectaculaire dingen gedaan?

Michael van Rengs: “Eigenlijk niet. Andere partijen gingen ineens 3-d brillen uitdelen, groene krukken in de hele gemeente plaatsen of trokken met een bouwkeet door de hele gemeente. Het was allemaal erg geforceerd, haast krampachtig. Campagne voeren en op straat zijn moet juist energie geven en leuk zijn. Wij hebben er dus vooral plezier aan gehad. We zijn er met de SP-caravan op uitgetrokken, hebben soep uitgedeeld en hebben om de aandacht te vestigen op het verdwijnen van voorzieningen in de dorpen, wegwijzers geplaatst naar belangrijke voorzieningen die inmiddels zijn verdwenen.”

Paul Geurts: “In 2009 zaten we 20 jaar in de raad. Dat heeft de afdeling gevierd met een feestje en een krant waarin we terugblikten en vooruitkeken. De krant is in een oplage van 15.000 verspreid. Bijna alle huishoudens in onze gemeente hebben deze krant in september de bus gekregen. Feitelijk was die krant voor ons de opstart van de verkiezingscampagne. Met de krant konden we op een natuurlijke manier de successen uit het verleden onder de aandacht brengen van de mensen en tegelijkertijd aangeven dat we een consistente én consequente partij zijn.”

Michael van Rengs: “Onze campagne ging vooral over de inhoud, acties en onze voorstellen. We hebben gemerkt dat het erg belangrijk is om een goede basis te hebben. De afdeling moet op orde zijn en actie en fractie moeten hand in hand gaan. Elke verkiezingscampagne begint op de dag na de verkiezingen en wordt samen met de mensen gevoerd.”

BOEKRECENSIE

DE MENS IS NIET ALLEEN EGOÏSTISCH

Tekst: Sjaak van der Velden

Frans de Waal

2009 was het jaar van Darwin, het jaar waarin zijn beroemdste boek *Over het ontstaan der soorten* anderhalve eeuw oud was en het jaar waarin hijzelf precies twee eeuwen geleden was geboren. Een jaar waarin veel boeken verschenen over die herdenkingen en over biologie in het algemeen. Wie een beetje stil zijn geweest dat waren rechtse schrijvers. Als het Darwin-jubileum een paar jaar geleden had plaatsgevonden dan hadden zij vast hoog van de toren geblazen. Dan hadden we van hen voor de zoveelste keer kunnen horen dat de strijd om het bestaan en het recht van de sterkste de beste drijfveren zijn waarop een maatschappij kan zijn gegrondvest. Had Darwin dat immers niet allang geleden bewezen, zo zouden ze beweren. Maar nu de financiële en economische crisis, maar ook de grote discussie over de klimaatsverandering die misschien wel door die maatschappij is veroorzaakt, iedereen in de ban houdt, hoor je dat argument niet meer. Des te verheugender is het dat een echte, internationaal befaamde bioloog een boek schreef waarin hij het tegendeel beweert. De Nederlander Frans de Waal die volgens het blad Time behoort tot de honderd invloedrijkste mensen op aarde is hoogleraar psychologie en tevens bekend als onderzoeker naar het gedrag van mensapen. In zijn nieuwste boek zet De Waal zich fel af tegen die mensen die de biologie en dan in het bijzonder de evolutietheorie van Darwin misbruiken ter rechtvaardiging van hun rechtse, individualistische wereldbeeld. Volgens hem gaat dit neoliberale wereldbeeld volledig voorbij aan alle nieuwe inzichten over menselijk gedrag. Niet alleen menselijk gedrag trouwens, maar ook het gedrag van onze nauwste verwanten, de mensapen. Speurend in de biologische stamboom van de mens ontmoette hij vroege sporen van medeleven of zelfs het vermogen je in een ander te verplaatsen (empathie) bij andere wezens dan mens en mensaap. Voorbeelden van een zeehond die een gewone hond uit het water redt of

olifanten die hun stervende soortgenoot helpen en lijken te troosten zijn samen met een grote verdere bewijslast voor De Waal voldoende aanwijzingen dat empathie en medeleven net zo diep in de natuur wortelen als de strijd om het bestaan. De nadruk uitsluitend op de strijd leggen is volgens hem daarom even onwetenschappelijk als alleen maar kijken naar samenwerking.

De pleitbezorgers van het 'ieder voor zich' dat de afgelopen drie decennia in de mode was, deden juist dat echter. Zij benadrukten uitsluitend de hardheid van de natuur en vergaten de samenwerking tussen soortgenoten en soms zelfs over de grenzen van de eigen soort heen.

Interessant is ook dat De Waal over de grenzen van zijn vakgebied heen kijkt. Zo citeert hij Adam Smith die door rechtse economen veelvuldig is geciteerd in zijn bewering dat het najagen van het eigenbelang voor de maatschappij als geheel het beste is. Een ander boek begon diezelfde Smith echter met de volgende woorden: 'Hoe zelfzuchtig de mens naar onze veronderstelling ook is, er zijn in zijn natuur duidelijke beginselen die hem belang doen stellen in het lot van anderen en die hun geluk voor hem noodzakelijk maken, ook al levert het hem niets anders op dan het genoeg om dat te zien.' (Adam Smith, *The theory of moral sentiments*, Edinburgh 1759, p. 9). Aan het eind van De Waal's boek komen we een uitspraak tegen die niet voor Smiths woorden onderdoet: 'Een samenleving die louter op egoïstische motieven en de krachten van de markt stoelt, kan misschien rijkdom voortbrengen, maar niet de eenheid en het wederzijdse vertrouwen die het leven de moeite waard maakt' (p. 245).

Deze woorden en de vele beschrijvingen van empathisch gedrag van mens en dier maken het boek van Frans de Waal een aanrader. Vooral voor mensen die nog twifelen aan de gedachte dat de mens niet alleen een egoïstisch wezen is maar het ook nodig heeft om samen te leven.

Frans de Waal, *Een tijd voor empathie. Wat de natuur ons leert over een betere samenleving*, Uitgeverij Contact, Amsterdam/Antwerpen 2009, 311 p., ISBN 978 90 254 311 9

WIN EEN EXTRA ZETEL MET JE WEBSITE

Tekst: Herman Beekers

Weddenschapje doen? De websites van de afdelingen worden nu (half januari) gemiddeld door 150 mensen per dag bezocht. Ik wed dat dit dagelijkse gemiddelde oploopt naar 300 in de loop van februari en gaat pieken naar 1000 op 3 maart, de dag van de gemeenteraadsverkiezingen. Heb ik soms een glazen bol? Nee, maar deze trend in het bezoek hebben we al vele malen kunnen vaststellen rond verkiezingen.

Er is alle reden om in de laatste weken van de campagne heel veel aandacht te besteden aan je website. Aan je kandidatenlijst, aan je verkiezingsprogramma en aan je folders kun je niets meer veranderen, maar met je website kun je supersnel inspelen op het laatste nieuws en wendingen in het publieke debat. Als je dat goed doet, kun je honderden en honderden extra kiezers binnenhalen.

Wie zijn die duizenden mensen die je website in deze laatste weken bezoeken? Hier is vaak onderzoek naar gedaan en de uitkomsten daarvan kunnen we als volgt samenvatten. Tweederde van je bezoekers zijn SP-stemmers en -sympathisanten. Denk nou niet: "Die doen er dus niet toe, want die hebben we al binnen." Weinig mensen zijn van 'wieg tot graf' SP'er. Kiezers zweven volop en switchen steeds gemakkelijker van de ene partij naar de andere.

De SP-aanhangers die je website bezoeken, doen dat met een reden. Ze zijn benieuwd of ze in hun keuze bevestigd worden. Voert mijn partij een goede campagne? Neemt ze de juiste standpunten in? Timmert ze genoeg aan de weg? Gebeuren er dingen waar ik wel bij wil zijn? Dit type bezoekers komt ook met enige regelmaat terug. Voor hun is het van belang dat je nieuwsvoorziening van dag tot dag in orde is.

De overige bezoekers zijn (nog) aanhanger van een andere partij of zwevende kiezers. Ze vergelijken vaak de websites van verschillende partijen om hun keuze te maken of te toetsen. Deze bezoekers zijn

Serverruimte

Foto: sylvar / flickr

minder gefocust op je nieuws en meer op je standpunten en je kandidatenlijst. In onderzoeken geeft een kwart van de mensen aan dat hun keuze beïnvloed wordt door de informatie die ze op internet aantreffen.

Voor ál je bezoekers geldt: ze wilden je website bezoeken. Dat klinkt als een open deur, maar van de ontvangers van je folders in hun brievenbus kun je níét zeggen dat ze je folder wilden ontvangen en gaan bekijken. Elke bezoeker op je website is dus per

BEZOEKERS

150 bezoekers per dag telt de gemiddelde afdelingswebsite, maar de verschillen zijn enorm, variërend van 50 tot 700 bezoekers per dag. De grote steden scoren (meestal) hoog, maar ook kleinere plaatsen doen het geregeld heel goed. Kijk eens naar de sites van Rotterdam, Tilburg, Leiden, Venlo, Horst en Weert, en laat je inspireren.

definitie een waardevol contact, en het loont om daarin te investeren. Tot slot: uit vele enquêtes blijkt dat slechts circa 10 procent een website bezoekt om in discussie te gaan, blijkt te geven van instemming of afkeuring, of om zich aan te melden als lid of medewerker. Ook deze mensen verdienen onze aandacht, maar het is goed te beseffen dat 90 procent informatie komt inwinnen. En wel informatie over:

- Wat wil deze partij?
- Wat doet deze partij?
- Wie zijn deze partij?

Het antwoord op deze vragen bied je door een optimale presentatie van je standpunten, je nieuws en je kandidaten.

JE PROGRAMMA

Uiteraard staat je verkiezingsprogramma op de website. Maar je doet er goed aan het in verschillende vormen aan te bieden:

- in afzonderlijke webpagina's, één per hoofdstuk (is 'google-vriendelijker' dan één lange pagina),
- compleet in PDF-formaat (géén .doc!), want makkelijk offline te lezen, te bewaren, door te mailen, of af te drukken,
- samengevat in een speerpuntenpagina, met een snelle opsomming van je tien belangrijkste onderwerpen,
- daarnaast kun je overwegen een standpunten-database in te richten (zie www.sp.nl/standpunten). Die kun je door de jaren heen actueel houden, terwijl je programma een momentopname is. Het landelijk webteam biedt een handige standpunten-module.

JE ACTIVITEITEN

Wat je doet laat je zien in je nieuwsrubriek en in je agenda. Om met de laatste te beginnen: meld hier al je openbare activiteiten, dus ook Buurten in de Buitenvijk en standje in de Hoofdstraat. Waak ervoor dat je agenda het beeld van navelstaarders oplevert: dinsdag commissie, donderdag bestuur, vrijdag fractie-overleg...

Maak veel nieuwsberichten. Klein nieuws is ook nieuws en korte berichten worden beter gelezen dan lange. Maak een bericht na ieder werkbezoek, forum, marktgebeuren, avond met een Kamerlid, ruzie met de concurrenten, politioptreden tegen plakkers enzovoort. Zorg dat je sneller bent dan de krant, dus plaats je nieuws dezelfde dag nog. Pas op met het kopiëren van krantenberichten. Vraag toestemming (zwart op wit) voor overname met bronvermelding.

PLAATS BIJ ELK BERICHT EEN FOTO

Foto's verlevendigen de website, laten zien dat het "echt" is, en laten je bezoeker tevens voelen met wat voor mensen hij of zij te maken heeft. Bij veel bezoekers smeult de vraag: zou ik me thuis kunnen voelen bij deze club, bij deze mensen?

Wees eerlijk, dus selecteer niet alleen de leuke dingen. De bezoeker zal je integriteit waarderen! Houd in de gaten wat de "hete kwesties" worden in de campagne en wat je opposenten doen, ook op internet.

Reageer daar passend op.

Venray heeft haar campagne website gearhiveerd op: venray.sp.nl/verkiezingen

JE KANDIDATEN

Uiteraard staat je kandidatenlijst op de site. Beperk je niet tot een nummertje en een naam, want die vertellen veel te weinig. Plaats bij elke kandidaat extra informatie: leeftijd, woonwijk, beroep, staat van dienst voor bevolking en partij, en/of een citaat waarin die persoon uitlegt waar ie voor staat. En vanzelfsprekend een goede, frisse, scherpe foto. Het is wellicht wat

KIJK MET HET OOG VAN JE BEZOEKER

Een goede lokale SP-website is niet een website die jou als afdeling de mogelijkheid biedt je verhaal te doen. Een website is goed als hij goed is in de ogen van je bezoekers. Loop eens kritisch door de pagina's van je website heen. Heb je bijvoorbeeld de agenda-pagina hieronder op je website, bedenk dan: welk beeld krijgt een bezoeker over mijn SP-afdeling als hij deze pagina ziet?

Fenna Vergeer ontving in 2003 namens de SP de prijs voor de beste politieke website

overdreven om dertig kandidaten zo uitgebreid te presenteren, maar als je afdeling steeds roept: “We gaan voor vijf” dan zullen dus zeker die eerste vijf voluit neergezet moeten worden. Het is heel goed als je (top)kandidaten ook per e-mail bereikbaar zijn. Vermeld hun adressen, of plaats een “vraagbaak”-formulier. En zorg ervoor dat elk mailtje binnen 24 uur beantwoord wordt. Dat stellen mensen enorm op prijs.

JE HOMEPAGE

Alle campagne-ingredienten horen in de laatste weken op je homepage te staan, en dus niet weggestopt achter een knop “verkiezingen”. Maar ook je laatste nieuwtjes moeten op de voorpagina te vinden zijn. Vergeet niet je krant en affiche als PDF op de website te plaatsen.

DE HELE AFDELING

Doordring de hele afdeling van het belang van de website. Leer iedereen onmiddellijk berichtjes te leveren. En foto's maken en inleveren. Leer iedereen het belang van snelle en correcte afhandeling van e-mail. Zorg dat jouw webmaster de site elke dag bijwerkt, zoek desnoods een tweede erbij ter ondersteuning. Bezoek als voorzitter of campagneleider elke dag even je eigen site. Is alles

bij? Niets vergeten of verouderd? Is de uitstraling goed, moeten er accenten verlegd worden? Is de navigatie duidelijk, het taalgebruik goed, de tikfouten eruit? Wees kritisch en zelfkritisch. En vraag anderen kritisch naar je site te kijken. Zachte heelmeesters maken slechte uitslagen. Een goede website kan je echter veel bekendheid en minstens één extra raadszetel opleveren. Besef dat de strijd tot de laatste minuut doorgaat. Het allerhoogste aantal bezoekers zul je krijgen op de verkiezingsdag zelf!

NA 3 MAART

Vergeet je bezoekers ná de verkiezingen niet. Plaats meteen een bedankje, en zo snel mogelijk de uitslag. En houd ook na 3 maart je website alive and kicking. Wij zijn geen club die het alleen voor de verkiezingen eventjes goed doet!

STAD EN LAND

Onze lokale websites vallen helemaal onder de verantwoordelijkheid van de afdelingen. Het landelijk webteam biedt een ‘stramien’ en handige hulpjes en werkt met plezier elke nieuwe lokale webmaster een paar uur in. Complete sites bouwen hoort daar echter niet bij. Met vragen of voor advies neem je contact op met webmaster@sp.nl, tel. (010) 243 55 30.

TIPS VOOR DE WEBSITE

De belangrijkste ingrediënten van een succesvolle website hebben we in dit artikel besproken, maar je kunt nog aan allerlei leuke of nuttige toevoegingen denken.

- Een Helpdesk-pagina over de regels van de verkiezingen. En je aanbod om mensen te helpen die slecht ter been zijn.
- Steeds meer afdelingen werken met video. Goed idee, maar pas op voor al te amateuristisch werk
- Is er een gemeentelijke stemwijzer? Plaats dan een verantwoording van de keuzes die je afdeling maakte.
- Een flink aantal SP-raadsleden heeft een eigen weblog. Natuurlijk verwijst je daarnaar op de website.
- Wellicht kun je bekende stadgenoten verleiden tot een aanbeveling voor de SP.
- Maak een vacaturebank waar je vertelt op welke manieren mensen kunnen bijdragen aan het werk van de afdeling.
- Een krachtig statement waarom mensen 3 maart SP moeten stemmen kan de laatste twijfelaars over de streep trekken.

Op www.sp.nl/2006 vind je de SP-campagnesite van de Tweede Kamerverkiezingen in 2006

MARCUS BAKKER: ONVERSCHROKKEN

Tekst: Tiny Kox Foto: Bob Bronshoff / Hollandse Hoogte

Sommigen, zo schrijft de op 24 december overleden Marcus Bakker in zijn boek 'Wissels', werden via hun hart, anderen via hun hersens communist. Hij werd het volgens eigen zeggen in de oorlog via zijn vingers, die hij gebruikte om voedselbonnen te stelen voor onderduikers.

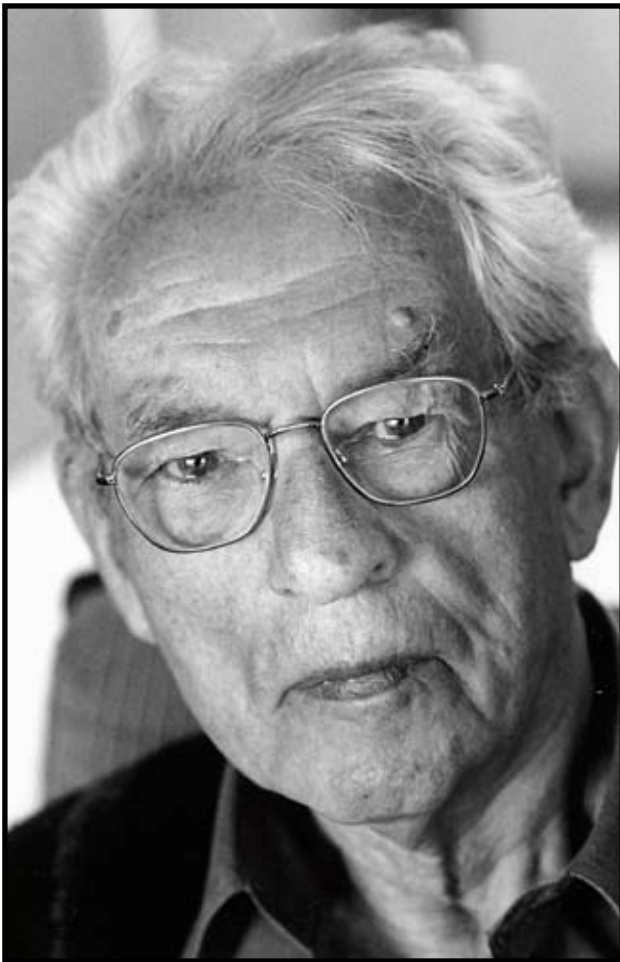

Foto: HH/ Bob Bronshoff

Bakker vond het allemaal spannend, zonder het meteen allemaal te snappen. Je deed wat je dacht dat nodig was. Wel met schrik in je lijf, als je om je heen zag hoe de Duitse bezetter je kameraden oppakte, martelde en vermoordde. Toen de oorlog voorbij was, zei hij blij dat hij nu nooit meer angst zou hoeven hebben.

Onverschrokken. Dat beeld hadden we ook thuis van Bakker. Niet dat mijn familie op hem stemde. Hij was immers communist. Wie daarmee heulde, kwam in de hel, hadden de bisschoppen gezegd. Maar ook al mocht jij niet op hem stemmen, hij gaf jou wel een stem als je hoorde tot de werkende klasse. Hij was niet bang voor de grote mijnheren. Zó zag je hem zijn sigaretje draaien in het

parlement, zó nam hij weer de een of andere minister genadeloos onder handen. Dat voelde goed.

Toen ik de eerste keer mocht stemmen, stemde ik op hem. Omdat het eigenlijk niet mocht, natuurlijk. Zijn onverschrokkenheid sprak me aan. Later kwam de SP in mijn leven, dus moest Bakker het voortaan zonder mijn stem doen. Pas toen zijn politieke carrière er al op zat en zijn partij verdwenen was, leerde ik hem persoonlijk kennen. In de acties tegen de eerste Golfoorlog, begin jaren '90. Hij beviel me: hij wist nog steeds wat actievoeren was. Hij was bescheiden. Ik vond hem aardig in de omgang. Veel anderen dachten daar anders over en hen begrijp ik ook. Als prominente bestuurder van de Communistische Partij van Nederland had hij veel vijanden gemaakt buiten zijn partij – maar ook met heel wat mensen binnen zijn partij hard en soms harteloos afgerekend. Communisten leken altijd op oorlogspad. Na de wereldoorlog volgde de Koude Oorlog. Weer: zij tegen de rest. De CPN werd door velen gehaat, voelde zich voortdurend in zijn bestaan bedreigd, hield altijd rekening met infiltranten en met een nieuwe periode ondergronds. Katholiek voorman Romme deed na de oorlog verschillende pogingen de partij verboden te krijgen. Toen Bakker in 1956 Kamerlid werd, gaf niemand hem een hand. De eerste keer dat hij in de Kamer sprak, liep iedereen weg, om achter de toen nog groene gordijnen een hoop herrie te gaan maken. Onbeschoft gedrag in de Nederlandse politiek is niet door Geert Wilders uitgevonden. Communisten voelden zich miskend. Zoveel offers gebracht in de oorlog en dan met de nek worden aangekeken door mensen die vaak heel wat minder dapper waren geweest. Het blind verdedigen van alles wat de Russen deden, deed de CPN begrijpelijkerwijs voor velen een willoze satelliet van het Kremlin lijken. Als Rusland weer eens ergens in het Oostblok huishield, werd de CPN in Nederland daar op afgerekend, in woord, en soms in daad. Later, veel later, snapte Bakker hoe fout het was geweest achter anderen aan te lopen. In zijn boek 'Wissels' erkent hij zijn fouten maar sorry zeggen doet hij niet. Hij wilde zich niet onttrekken aan zijn eigen verantwoordelijkheid voor zijn daden. Ik deed zelden iets waar ik niet achterstond op het moment dat ik het deed, legt hij uit. Tegenwoordig zeggen mensen makkelijker sorry. Balkenende zegt: Ik zie nu dat ik Nederland in 2003 in een illegale oorlog heb gerommeld. Sorry hoor. Mag ik nu weer gewoon blijven?

Bakker was uit ander hout gesneden. Staan voor wat je had gedaan – ook als dat met de kennis van nu fout bleek. Maar ook trots op wat je goed had gedaan. Gewone mensen een stem geven, mensen helpen organiseren tegen maatschappelijk onrecht. En meer dan een kwart eeuw Kamerlid zijn, in het begin genadeloos genegeerd, uiteindelijk, op je 25-jarig jubileum, bewonderd en geëerd. Marcus Bakker heeft 86 jaar geleefd. Onverschrokken.

HET RIJKE

DEEL 52

Ronald van Raak
over Prometheus

ROOIE LEVEN

WAAROM ZIJN BESCHAAFDE MENSEN ZO ONBESCHAAFD?

We zijn allemaal beschaafde mensen. Maar waarom gedragen we ons dan zo onbeschaafd? Waarom staan we elkaar naar het leven en vernietigen we onze aarde? Ronald van Raak over het dubbele gezicht van de beschaving. En hoe socialisten hiermee om kunnen gaan.

De westerse beschaving heeft een dubbel gezicht. We hebben in het verleden gedeelde normen en waarden ontwikkeld. Maar mensen blijven egoïstisch en onfatsoenlijk. Organisatie en samenwerking hebben geleid tot een enorme economische groei. Maar de tegenstellingen tussen mensen zijn toegenomen en steeds meer mensen sterven de hongerdood. We hebben wetenschap en technologie ontwikkeld, die ons in staat stellen de natuur naar onze hand te zetten.

Maar het ingrijpen van mensen leidt ook tot vernietiging van onze aarde.

DE PRIJS VAN ONZE BESCHAVING

Veel grote denkers hebben ons gewezen op de duistere kanten van onze beschaving. Karl Marx (1818-1883) liet in *Het Communistisch Manifest* (1848) zien dat samenlevingen zich niet ontwikkelen in harmonie, maar dat mensen een 'klassenstrijd' voeren. Dit is een voortdurende strijd tussen armen en rijken, bezitters en bezitlozen. Charles Darwin (1809-1882) toonde in *The Origin of Species* (1859) dat strijd niet alleen de norm is in de samenleving, maar in de hele natuur. In een veranderende natuurlijke omgeving voeren soorten een 'survival of the fittest', in een voortdurende strijd om te overleven. Sigmund Freud (1856-1939) gaf in *Das Unbehagen in der Kultur* (1930) aan dat ook de mens zélf wordt verscheurd door strijd. Van de beschaafde mens wordt verwacht dat hij redelijk is en zijn emoties in de hand houdt. Deze verstandelijke benadering botst echter met onze onderbuik, op het moment dat we niet redelijk willen zijn en onze emoties de vrije loop laten. Armoede en onderdrukking, agressie en vernietiging, het lijkt wel of het hoort bij de menselijke beschaving. Wanneer begon onze Westerse beschaving? Daarvoor wordt vaak verwezen naar het oude Griekenland. In de

stadstaat Athene bloeiden wetenschap en cultuur. Filosofen als Socrates, Plato en Aristoteles wilden dat mensen hun vooroordelen opzij zetten en vertrouwden op de eigen rede. Mensen moesten zelf de wereld onderzoeken en niet luisteren naar de verhalen uit het verleden. Een van de verhalen die de oude Grieken elkaar vertelden was de mythe van Prometheus, waarin het ontstaan van de mensheid centraal staat. Meer nog dan de filosofen leert deze Griekse ontstaansmythe ons over de prijs van onze beschaving.

In de Griekse mythologie werd de aarde oorspronkelijk bevolkt door reuzen ('titanen'), die werden verdreven door de goden ('de titanenstrijd'), onder leiding van oppergod Zeus. Prometheus ('de vooruitdenkende') was de zoon van een titaan, die van Zeus de opdracht kreeg uit leem de mensen te maken, naar het evenbeeld van de goden. Deze mensen waren echter dom. Daarom stal Prometheus het vuur – symbool van de rede – van de goden en gaf het aan de mensen. Zij leerden metaal te bewerken en technologie te ontwikkelen. Dit was het begin van de beschaving. De straf van Zeus was echter verschrikkelijk. Hij stuurde de mensen de doos van Pandora, waaruit ziekten en rampen zich over de wereld verspreidden. Prometheus werd vastgeketend aan een berg, waar een arend elke dag zijn lever kwam uitpikken. Dat was de pijn van Prometheus, die vele eeuwen bleef voortduren.

Een beeld van Prometheus

DE PIJN VAN PROMETHEUS

Uit: Gustav Schwab, *Griekse mythen en sagen*, Utrecht: Het Spectrum, 1956

'Toen werd Prometheus de leermeester van zijn schepselen: hij leerde hun het rechte gebruik van alle gaven der goden, hij leerde hen zien en horen, naar de loop der hemellichamen de dag in te delen en de gang van het jaar te beleven in de eeuwig wisselende schoonheid der seizoenen. Nu leerden zij zich de dieren als helpers dienstbaar te maken en met schepen de zee te bevaren. Zij kregen ervaring in het vormen van stenen en tegels, in het behouwen van het hout en zij bouwden stevige huizen. Slechts één ding ontbrak de mensen nog: het vuur.'

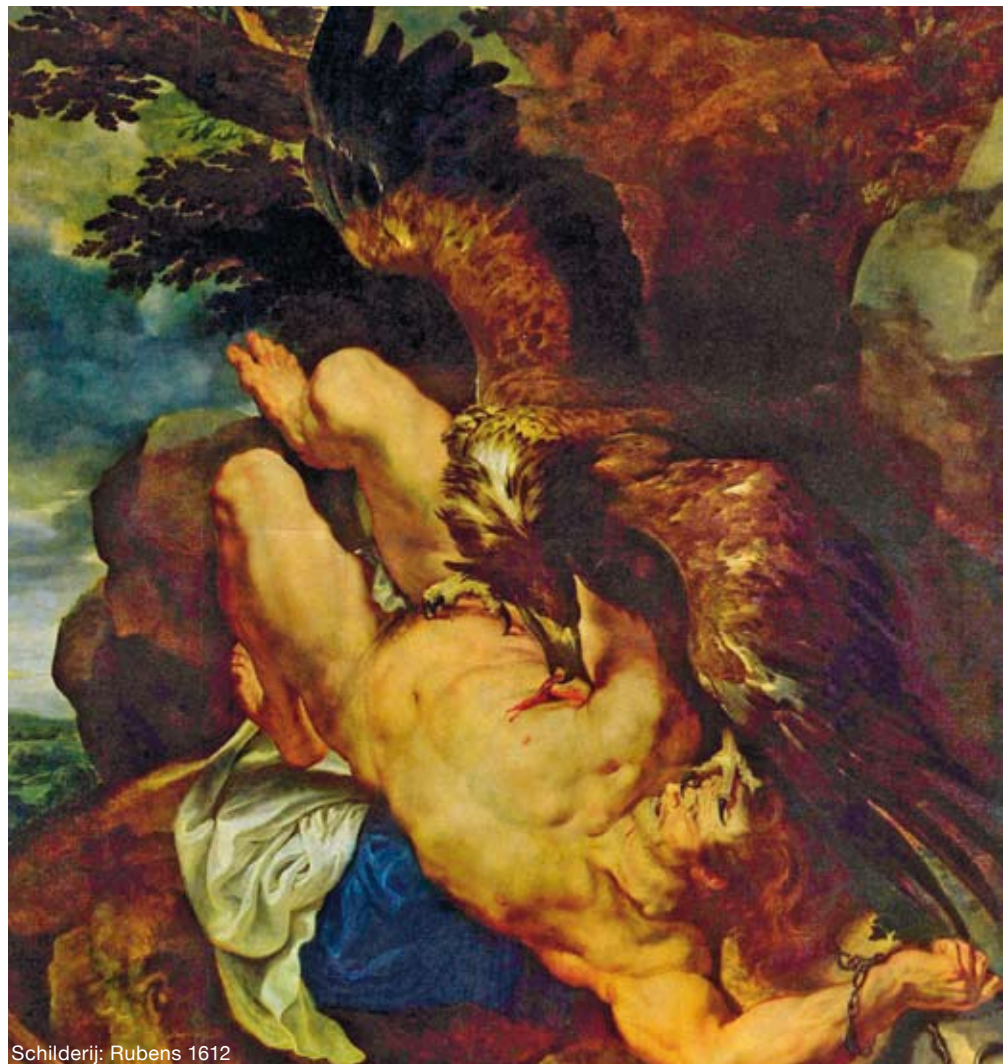
'De goden, de eerste de machtige Zeus, hadden van de mensen verering en onderwerping aan hun heerschappij geëist in ruil voor de bescherming, die zij de kinderen der aarde wilden geven. De mensen waren tot deze dienst bereid en zij vaardigden Prometheus af om met de goden te onderhandelen. Maar in dwaze vermetelheid trachtte hij Zeus zelf, de alwetende, te bedriegen, en zo kwam het, dat de wereldheerser de goddelijke gave van het vuur aan de mensen onthield. De sluwe Titanenzoon echter wist ook hierin een uitweg te vinden. Met een licht ontbrandbare reuzenhalm kwam hij naderbij, toen de wagen van de zonnegod Helios voorbij reed, liet de halm eraan ontvlammen, en ijld met deze fakkel naar de aarde om de mensen het vuur te brengen...'

'Met spijt echter zag de wereldheerser Zeus, hoe het menselijk geslacht met zulk een gave was toegerust. Onmiddellijk zond hij de mensen een hevig kwaad om hun macht te beperken. Hij bracht tot hen een beeldschone jonge vrouw... Pandora, de draagster van alle gaven, heette zij. Zij verscheen temidden van de argeloze mensen en vond alom bewondering... Doch hoe zwaar zou de goedgelovigheid zich aan heel de mensheid wreken. Want nauwelijks was de deksel van Pandora's doos geopend, of allerhande

ziekten, rampen en smarten vlogen eruit en verspreidden zich bliksemsnel onder de mensen over heel het rond der aarde, terwijl zij tot nu toe vrij van moeiten en ziekten hadden geleefd. Aldus strafte Zeus Prometheus' roof. Eén enkele goede gave was in de doos verborgen: de hoop. Maar voordat zij kon ontkomen sloeg de boze boodschapster der goden de deksel toe en hield ze voor altijd gesloten. De kwellingen van ziekte en ellende verschenen echter in allerlei gestalten aan de mensen...'

'En nog was deze straf niet voldoende. Met volle toorn zag Zeus op Prome-

theus neer; ook hem zelf moest de bliksem zijn wraak treffen. Zonder medelijden liet hij hem door zijn dienaren naar de eenzaamste wildernis van de Kaukasus sleuren en ... in onbreekbare ketenen vastklinken aan een rots boven een huiveringwekkende afgrond. Daar hing hij dan, de kleinzoon der goden, in rechtstaande houding, zonder ooit de wankelende knieën te kunnen buigen of slaap te vinden voor de moede ogen. Spijs en drank werden de ongelukkige onthouden; in plaats daarvan vrat een arend dagelijks zijn lever weg, die echter voortdurend aangroeiende.'

Schilderij: Rubens 1612

DE DIALECTIEK VAN DE VERLICHTING

De pijn van Prometheus is de straf voor de hooghartigheid van mensen die zich gedragen als goden. Deze mythe leert ons dat het slecht met ons afloopt als wij onze vermogens overschatten en geloven dat de wereld maakbaar is. Dat wilden filosofen ons doen geloven in de achttiende eeuw, de eeuw van de Verlichting. Immanuel Kant (1724-1804) stelde in 1782 in *Beantwortung der Frage: Was ist Aufklärung?* (Wat is Verlichting?):

‘Verlichting betekent dat de mens zijn door hemzelf veroorzaakte onmondigheid achter zich laat. Aan jezelf te wijten is deze onmondigheid wanneer de oorzaak ervan niet een gebrek aan verstand is, maar een gebrek aan vastberadenheid ... Sapere aude! “Heb de moed je eigen verstand te gebruiken!” is dan ook het motto van de Verlichting.’

Het socialisme is een politieke uitdrukking van dit Verlichtingsdenken. Karl Marx riep arbeiders in *Het Communistisch Manifest* op om zich van hun ketenen te bevrijden. Mensen moesten de moed opbrengen om hun toekomst in eigen hand te nemen. Marx noemde zijn werk wetenschappelijk: hij bestudeerde de wetten van de samenleving en voorspelde een revolutie, waarin mensen de bestaan-

de maatschappelijke verhoudingen omver zouden werpen. De nieuwe mens zou zich laten leiden door de rede en ieder zou zijn rechtmatig deel krijgen. Daarmee zou een einde komen aan de klassenstrijd. Maar de revolutie kwam niet. Wel kwam de Eerste Wereldoorlog, die werd uitgevochten met de nieuwste technologieën, en meer slachtoffers maakte dan ooit. Daarna kwam nog een Tweede Wereldoorlog, waarin de nazi's in vernietigingskampen op planmatige wijze het joodse volk probeerden uit te roeien. Veel socialisten vroegen zich af hoe de westerse beschaving zo had kunnen ontsporen. Sommige socialisten wezen op de verschrikkingen van de oorlog, die mensen gevoelig had gemaakt voor wraakgevoelens. Anderen gaven de schuld aan het kapitalisme, dat mensen tegen elkaar opzette. De Duits-joodse filosofen Theodor Adorno (1903-1969) en Max Horkheimer (1895-1973) zagen het nazisme niet als een vreemde afwijking, maar als een logisch gevolg van de westerse beschaving. In *Dialektik der Aufklärung* (De dialectiek van de Verlichting), dat zij tijdens de Tweede Wereldoorlog in ballingschap in de Verenigde Staten schreven, wezen zij naar de rede zelf, die in de handen van mensen een instrument was geworden van onderwerping:

‘De veelheid aan vormen wordt teruggebracht tot positie en ordening, de geschiedenis tot feiten, de dingen tot materie. Het getal werd de canon van de Verlichting ... de Verlichting verhoudt zich tot de dingen als de dictator tot de mensen. Hij kent ze, voor zover hij ze kan manipuleren.’

De rede gaf de mensen macht over de wereld, door de technologische ontwikkeling konden we de natuur

naar onze hand zetten. We zijn eraan gewend geraakt dat dingen nuttig en bruikbaar moeten zijn. Deze instrumentele rede heeft ook gevolgen voor de verhoudingen tussen mensen. We waarden anderen vooral als zij nuttig en bruikbaar voor ons zijn. Dit instrumentele denken heeft zich bovendien meester gemaakt van onszelf. We zitten zo gevangen in deze wijze van denken, dat we vergeten zijn dat ook andere manieren van denken mogelijk zijn. Juist doordat mensen menen het lot te kunnen beheersen, zijn zij de zeggenschap over zichzelf kwijtgeraakt.

In hun ‘dialectiek’ van de Verlichting beschrijven Adorno en Horkheimer hoe de rede, de basis voor de menselijke beschaving, is omgeslagen in zijn tegendeel. De ‘these’ van de rede is omgeslagen in de ‘antithese’ van de onderwerping. Maar de dialectiek leert ook dat het denken nooit stilstaat. Uit these en antithese volgt altijd een ‘synthese’. We hebben geleerd dat we niet moeten vertrouwen op ideologische blauwdrukken, zoals het neoliberalisme, dat ons wil laten geloven in de instrumentele rede van de vrije markt. We hebben ook geleerd dat politici geen revolutonaire voorhoede zijn, die weten wat goed is voor de mensen. We leerden bovenal dat het nooit ‘logisch’ kan zijn om oorlog te voeren, mensen te laten verhongeren en economische belangen hoger te stellen dan de noden van mensen.

Met Prometheus is het uiteindelijk goed afgelopen. De oppergod Zeus bleef eeuwenlang doof voor zijn smartelijke roepen. Totdat de held Herakles, een zoon van Zeus, op een van zijn tochten door de Kaukasus trok en daar Prometheus aantroef: ‘hij schoot de arend en bevrijdde de gevangene uit zijn gruwelijke foltering.’

GOEDE VOORBEREIDING IS HET HALVE WERK

PETER VERSCHUREN
SP-wethouder in Groningen

Na 3 maart start de collegevorming. In een aantal gemeenten zal de SP er snel uit liggen, maar ook in heel wat plaatsen zal serieus gesproken worden met onze vertegenwoordigers. Die moeten zich daar héél erg goed op voorbereiden, is de les die ik trek uit mijn ervaringen.

In 1990 nam ik voor het eerst deel aan de onderhandelingen over een nieuw college. Het gesprek was al afgelopen voordat ik de koffie op had. Ook na de drie daarop volgende verkiezingen waren we snel uitgesproken. Vooraf stond al vast dat er voor de SP geen plek in het college was, en wij waren ook niet nodig om tegen andere partijen uitgespeeld te worden.

In 2006 was het geheel anders. Wij hadden ons in de aanloop naar de verkiezingen nadrukkelijk gepresenteerd als kandidaat-collegepartij, en we werden met zeven zetels de tweede fractie van de raad: twee zetels groter dan nummer drie. Bovendien hielden enkele beeldbepalende wethouders ermee op, waardoor er niet alleen politiek, maar ook qua personele invulling ruimte kwam voor vernieuwing. De stembusuitslag leverde een

duidelijke meerderheid op voor PvdA, GroenLinks en SP, en dat werden ook de partijen die aan de slag gingen om een college te vormen.

Collegeonderhandelingen zijn niets iets dat je mag overkomen. Als er een reële kans is dat je serieus het onderhandelingsproces in gaat, dan moet je je daar heel goed op voorbereiden. Dat lijkt een open deur, maar op basis van onze ervaringen denk ik dat het een belangrijk advies is. Wij hadden in de campagne collegedeelname tot inzet van de verkiezingen gemaakt. We wisten wie de wethouders zouden kunnen worden. En desondanks concludeer ik terugkijkend op het proces, dat we ons toch niet goed genoeg voorbereid hadden op de onderhandelingen. We hadden natuurlijk een aantal belangrijke punten op een rijtje, maar vooraf onvoldoende nagedacht over hoe de onderhandelingen precies zouden gaan, en hoe onze opstelling moest zijn.

In de eerste weken liepen de gesprekken verschrikkelijk stroef. Het wantrouwen over en weer tussen PvdA en SP leidde ertoe dat bijna alles wat één van ons zei, negatief werd uitgelegd door de ander. Aparte gesprekken met GroenLinks maar ook interne bezinning volgden, en het lukte de knop om te draaien. Vanaf een bepaald moment ging het ineens een stuk vlotter. Op een aantal belangrijke kwesties componeerden we teksten waarover we het alledrie eens waren. Het programma dat er uiteindelijk uit rolde, is een goed stuk geworden. Wat me achteraf wel een beetje dwars zit, is de financiële paragraaf. In de onderhandelingen werd ons lang en indringend voorgerekend dat er nauwelijks geld was voor nieuwe dingen en dat we zwaar zouden

moeten bezuinigen. Wij wilden natuurlijk niet te boek gezet worden als onverantwoorde geldsmijters en kwamen daarom op financieel gebied met redelijk bescheiden eisen. Achteraf gezien té bescheiden.

Mijn conclusie is dat je als nieuwe potentiële collegepartij een achterstand hebt op de andere partijen. Hun vertegenwoordigers hebben kennis opgedaan in het besturen van de gemeente en hebben ambtenaren achter de hand om zaken uit te zoeken en voor te bereiden. Die achterstand verklein je door bij moeilijke dossiers inzage te vragen in alle mogelijke stukken en af te spreken dat jij ook bij ambtenaren kunt aankloppen voor informatie. Wat je vooral niet moet doen, is je door tijdsdruk op te laten jagen. Het geeft niets als de collegevorming enkele weken langer duurt.

De onderhandelingen voerden we met twee mensen. Met twee anderen hadden we frequent overleg, en een paar keer hebben we gedurende de onderhandelingen gebrainstormd met een grotere groep. Daarbij zaten ook enkele mensen zaten die geen bestuurslid zijn, maar gezien hun maatschappelijke ervaring een zinvolle bijdrage konden leveren. En dat werkte goed. Op cruciale momenten hak je in de onderhandelingen knopen door. Maar voor het zover is, vinden er veel besprekingen plaats die je goed moet terugkoppelen naar mensen op wier oordeel je kunt vertrouwen. Daarmee voorkom je dat je in de prettige sfeer te snel wat inlevert.